

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

**Diplomsko delo
univerzitetnega programa**

ANALIZA DRŽAVNIH POMOČI V SLOVENIJI

Kristina Nastran

Ljubljana, september 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

**Diplomsko delo
univerzitetnega programa**

ANALIZA DRŽAVNIH POMOČI V SLOVENIJI

Kandidatka: Kristina Nastran

Številka indeksa: 04034476

Mentorica: dr. Maja Klun

Ljubljana, september 2009

POVZETEK

Namen diplomskega dela je predstaviti državne pomoči v Sloveniji in Evropski uniji ter izpostaviti problematiko, s katero se naša mlada država srečuje v pridružitvenem obdobju. S podpisom pridružitvenega sporazuma se je Slovenija obvezala, da bo upoštevala evropski pravni red in pravila, ki veljajo na področju državnih pomoči. Pravne in institucionalne spremembe so le prvi člen v verigi obveznosti, ki jih je morala naša država izpolniti.

Kljub temu da iz podatkov, ki so na voljo in se objavljajo v letnih poročili o državnih pomočeh, ni mogoče natančno ugotoviti namena in obsega dodeljenih pomoči, je iz poročil razvidno, da se obseg dodeljenih državnih pomoči v Evropski uniji zmanjšuje, zmanjšuje pa se tudi njihov delež v izdatkih države in v BDP. Na raven dodeljenih državnih pomoči pomembno vplivajo makroekonomske razmere v določenem gospodarstvu.

KLJUČNE BESEDE:

državna pomoč,
poročilo o državnih pomočeh,
prestrukturiranje,
reševanje,
Evropska unija.

SUMMARY

The purpose of diploma is to present the state aid in Slovenia and the European Union and to highlight the problems with which our young country faces in the association period. By signing the Association Agreement, Slovenia has undertaken to take account of European law and rules applicable to state aid. Legal and institutional changes are just the first link in the chain of obligations that had to meet our country.

Although from the data which is available and is published in annual reports on state aid is not possible to establish the purpose and extend of state aid, the report noted that the extend of state aid in the European Union reduces, and also reduction of their share in government expenditure and GDP. Level of state aid allocated is significantly affected with macroeconomic conditions in an economy.

KEY WORDS:

state's aid,
the report on state's aids,
reconstruction,
rescuing,
European union.

KAZALO

POVZETEK	ii
SUMMARY	iii
1 UVOD	1
2 DRŽAVNA POMOČ	3
2.1 VLOGA DRŽAVE V GOSPODARSTVU	3
2.2 OSNOVNE FUNKCIJE DRŽAVE V GOSPODARSTVU	4
2.3 RAZLIČNA OPREDELITEV SUBVENCIJ OZ. DRŽAVNIH POMOČI	5
2.4 RAZLOGI ZA DODELITEV DRŽAVNIH POMOČI	5
2.5 NEGATIVNI UČINKI IN STROŠKI DRŽAVNIH POMOČI	7
2.6 PRAVNA UREDITEV DRŽAVNIH POMOČI V SLOVENIJI	8
3 SISTEM DRŽAVNIH POMOČI	11
3.1 KAJ SO DRŽAVNE POMOČI?	11
3.2 OBLIKE DRŽAVNIH POMOČI	12
3.2.1 Dotacije	12
3.2.2 Posojila	13
3.2.3 Poroštva	13
3.2.4 Davčne oprostitve in odlogi	13
3.2.5 Kapitalske naložbe	13
3.2.6 Nefinančne oblike pomoči	14
3.3 RAZVRŠČANJE DRŽAVNIH POMOČI	14
3.3.1 Delitev državnih pomoči po instrumentih	14
3.3.2 Delitev državnih pomoči po ciljeh oziroma namenih pomoči	16
3.4 INSTITUCIONALNI NADZOR NAD DRŽAVNIMI POMOČMI	22
3.4.1 Postopek priglasitve državnih pomoči	23
3.4.2 Postopki v primeru nepriglašanih in nezakonitih pomoči	25
3.4.3 Sodno varstvo	25
4 ANALIZA DODELJEVANJA DRŽAVNIH POMOČI V SLOVENIJI V OBDOBJU 2005 – 2007	28
4.1 PODATKI O DODELJENIH DRŽAVNIH POMOČEH V SLOVENIJI	28
4.1.1 Oblike dodeljenih državnih pomoči	28
4.1.2 Obseg dodeljenih državnih pomoči v obdobju 2005 – 2007 in primerjava z osnovnimi makroekonomskimi kazalci	30
4.1.3 Obseg državnih pomoči v Sloveniji v obdobju 2005 – 2007	31
4.1.4 Struktura državnih pomoči v Sloveniji v obdobju 2005 – 2007	32
4.1.4.1 Kmetijstvo	33
4.1.4.2 Ribišstvo	34
4.1.4.3 Industrija	35
4.1.4.4 Državne pomoči po statističnih regijah	36
4.2 HORIZONTALNE DRŽAVNE POMOČI	37
4.3 REGIONALNE DRŽAVNE POMOČI	38
4.4 SEKTORSKE DRŽAVNE POMOČI	39
5 OBSEG IN STRUKTURA DRŽAVNIH POMOČI V EVROPSKI UNIJI	40
5.1 PODATKI O DODELJENIH DRŽAVNIH POMOČEH	40

5.2	OBSEG IN STRUKTURA DRŽAVNIH POMOČI V EU.....	40
6	ZAKLJUČEK	42
	LITERATURA.....	43
	VIRI	44
	KAZALO TABEL.....	45
	KAZALO GRAFOV.....	45
	IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA	46

1 UVOD

Z nastankom in širitvijo Evropske unije se je postopoma razvijalo varstvo konkurence, ki je temelj za oblikovanje in delovanje skupnega evropskega trga. V področje varovanja konkurence spada tudi vprašanje državnih pomoči. Ker lahko državne pomoči povzročajo številne negativne učinke, predvsem pa lahko izkrivljajo konkurenčnost, je Evropska unija vzpostavila učinkovit sistem nadzora nad dodeljevanjem državnih pomoči posameznih držav članic.

Pravno podlago za politiko državnih pomoči v Evropski uniji daje že Rimska pogodba, s katero je bila ustanovljena Evropska skupnost. Poleg tega obstaja v Uniji cela vrsta raznih predpisov, ki urejajo to področje. Poglavitno vlogo pri nadzoru in odobritvi posameznih vrst državnih pomoči ima Evropska komisija, ki presoja, katere od priglašeni pomoči so skladne z evropskimi pravili in se zato lahko dodelijo in katere ne. Evropska unija zagotavlja predvsem pomoči, ki so dane vsem podjetjem, ker je njihov vpliv na konkurenčnost minimalen.

Državne pomoči lahko opredelimo kot priznanje oz. omogočanje koristi podjetjem ob hkratnem obremenjevanju države in njihovih virov. Cilj konkurenčne politike Evropske unije na področju državnih pomoči je uveljavitev čim bolj nemotenega delovanja skupnega trga, državne pomoči pa pri tem predstavljajo enega od dejavnikov, ki izkrivljajo konkurenčnost.

Skladno s priporočili Evropske komisije smo v Sloveniji začeli z izgradnjo sistema za merjenje uspešnosti in učinkovitosti dodeljenih državnih pomoči. Slovenija je ob vstopu v Evropsko unijo imela višji delež državnih pomoči glede na BDP. Skladno z interesi EU in Lizbonsko strategijo Slovenija že uspešno zmanjšuje in preusmerja pomoč iz specifičnih sektorjev k horizontalnim ciljem.

- Namen diplomskega dela

Diplomsko delo bo osredotočeno na državne pomoči, ki se dodeljujejo v Sloveniji. Cilj dela je zato proučitev institucionalnega okvira dodeljevanja državnih pomoči, ki ga predstavljata širok sklop pravil o dodeljevanju državnih pomoči in izvedba analize podatkov o dodeljenih državnih pomočeh v Sloveniji med letoma 2005 – 2007.

- Cilj diplomskega dela

Cilj dela je proučitev institucionalnega okvira dodeljevanja državnih pomoči, ki ga predstavlja širok sklop pravil o dodeljevanju državnih pomoči in izvedba analize podatkov o dodeljenih državnih pomočeh v Sloveniji med leti 2005 – 2007.

- Metode dela

V diplomskem delu sem uporabljala naslednje tri metode:

Metoda deskripcije – v skladu s to metodo sem opisala že znana dejstva, procese in predmete, ki se nanašajo na temo diplomskega dela.

Metoda kompilacije – z uporabo te metode sem povzela spoznanja, sklepe in rezultate drugih avtorjev. Pri tem bom uporabljala primerne načine citiranja.

Študij literature pravnih virov – pri pisanju diplomskega dela sem si pomagala z različno literaturo in pravnimi viri. Literatura je v obliki knjig različnih avtorjev, člankov, diplomskih del in literatura s spletnih strani. Kot pravne vire sem uporabila zakone, uredbe, pravilnike ipd.

- Struktura dela

Diplomsko delo je razdeljeno na štiri poglavja, in sicer: Državna pomoč, Sistem državnih pomoči, Analiza dodeljevanja državnih pomoči v Sloveniji v obdobju 2005, 2006 in 2007, Obseg in struktura državnih pomoči v Evropski uniji.

V prvem poglavju predstavljam vlogo države v gospodarstvu, različne opredelitve državnih pomoči, pravno ureditev državnih pomoč, razloge za njihovo dodeljevanje in negativne učinke in stroške, ki jih državne pomoči lahko povzročijo. Drugo poglavje je namenjeno predstavitvi, kaj spada med državne pomoči, oblike državnih pomoči, kako se pomoči delijo po instrumentih ter ciljnih oziroma namenih. Nadalje predstavljam še institucionalni nadzor nad državnimi pomočmi. Tretje poglavje pa je namenjeno analitičnemu prikazu, na podlagi katerega poskušam ugotoviti oceno uspešnosti dodeljenih državnih pomoči za leta 2005, 2006 in 2007. Tej oceni morajo na določenem področju posvetiti nekoliko več pozornosti, saj ocenjujejo, da bodo s tem ustrezno prispevali k večji uspešnosti in posledično k zmanjševanju državnih pomoči v Republiki Sloveniji. Zadnje poglavje pa je namenjeno še obsegu in strukturi državnih pomoči v Evropski uniji.

2 DRŽAVNA POMOČ

2.1 VLOGA DRŽAVE V GOSPODARSTVU

V tem stoletju se je vloga države stalno povečevala skoraj v vseh tržnih gospodarstvih (Rupnik, 1988, str. 54). V osemdesetih letih je večina razvitih gospodarstev pod vplivom politike – pa tudi zaradi posledic ekonomskih pomanjkljivosti – javnega sektorja poskušala zmanjšati ekonomsko vlogo države, vendar ti poskusi niso bistveno zmanjšali pomena in vloge, ki ga sodobne države še vedno imajo. Kljub temu je nekaterim državam uspelo vsaj ustaviti prejšnje naglo naraščanje obsega javnega financiranja ali nekaterih drugih sestavin ter omiliti nekaj najbolj očitnih slabosti (pretirane subvencije in olajšave, neučinkovitost podjetja v javni lasti itd.).

Teorij o tem, zakaj pomen javnega sektorja ves čas narašča, je več, v grobem pa jih lahko razdelimo na tiste, ki vzroke naraščanja vidijo na strani povpraševanja, in na tiste, ki vzroke vidijo na strani ponudbe. Teorije povpraševanja temeljijo na predpostavki, da javni sektor narašča zaradi tega, ker narašča povpraševanje po javnih dobrinah, storitvah in transferih. Teorije ponudbe pa temeljijo na predpostavki, da je lahko vzrok za naraščanje deleža državnih izdelkov znotraj državnega sektorja samega (Murn, 1999, str. 117).

Potreba po aktivni vlogi sodobne države izhaja, kot pravi Musgrave (Musgrave, 1973, str. 5), iz dejstva, da tržni mehanizem ne zagotavlja učinkovitega delovanja vseh ekonomskih funkcij. Javna politika je potrebna zato, da usmerja, popravlja in nadomešča trg. Nadalje, namen javnega sektorja ni akumulacija premoženja, temveč zagotavljanje oskrbe prebivalstva z javnimi dobrinami in storitvami ter prerazdelitev dohodka. Najpomembnejši razlogi za obstoj javnega uravnavanja, ki jih Musgrave navaja, so:

- ✓ Pogodbeni odnosi in menjava, ki so potrebni za normalno delovanje tržnega mehanizma, ne morejo ostajati brez zaščite in podpore države.
- ✓ Zahteva, da mora tržni mehanizem zagotoviti učinkovitost proizvodnih virov, temelji na predpostavki o konkurenčnosti, kar pomeni, da ne sme biti ovir za prost vstop na trg in da je popolna obveščenost proizvajalcev in kupcev zagotovljena. Državno usmerjanje je potrebno za izpolnjevanje teh pogojev.
- ✓ Četudi so vse ovire za konkurenco odstranjene, so proizvodnje oziroma porabniške storitve takšne, da jih trg ne more zagotoviti. Gre za vprašanje zunanjih učinkov in izključitvenega načela, ki povečujejo neuspešnost trga in zahtevajo reševanje v samem javnem sektorju.

- ✓ Stopnja vrednotenja bodoče porabe glede na sedanjo porabo je lahko različna in je odvisna od tega, ali porabo ocenjujemo z javnega ali s privatnega vidika.
- ✓ Tržni sistem – zlasti v finančno visoko razvitih gospodarstvih – ne prinaša nujno visoke stopnje zaposlenosti in stabilnosti cen. Za zagotavljanje teh dveh ciljev je potrebna javna državna politika.
- ✓ Državne vrednote lahko zahtevajo prilagajanje in prerazdelitev dohodka in bogastva, ki izhaja iz tržnega sistema in dednega prenosa lastnine.

2.2 OSNOVNE FUNKCIJE DRŽAVE V GOSPODARSTVU

Današnje vlade odločajo o alokaciji in prerazdelitvi velikega dela bruto domačega proizvoda (BDP). To se vse bolj očitno zrcali v naraščanju deleža BDP, ki se razporeja na transfere, na subvencije in na neposredne izdatke javnega sektorja. Država ima vse večji vpliv tudi v posrednem usmerjanju gospodarskega življenja. To sta veliki in naraščajoči javni sektor in z njim povezana razmestitev proizvodnih virov, ki ni v naprej določena samo z delovanjem trga, ampak tudi s političnimi odločitvami (Murn, 1999, str. 117).

Sodobne države torej izvajajo več pomembnih ekonomskih funkcij. Definicij o osnovnih funkcijah države v gospodarstvu je v teoriji veliko. Ena izmed definicij vsebuje naslednje funkcije države (Senjur, Rop, 1991, str. 4):

1. določanje pravnega okvira za **učinkovito delovanje tržnega gospodarstva**, s katerim se oblikujejo ekonomska pravila za gospodarske subjekte;
2. izvajanje makroekonomske **stabilizacijske funkcije**, s katero se poskušajo blažiti gospodarska nihanja, da bi preprečili nezaposlenost, stagnacijo gospodarstva in stalno naraščanje cen;
3. izvajanje **alokacijske funkcije**, s katero naj bi dosegli zaželeno razmestitev proizvodnih virov;
4. izvajanje **prerazdelitvenih funkcij**, s katero se zagotavljajo minimalne standarde socialne enakosti in dohodkov prebivalstva, kar posredno vpliva tudi na gospodarstvo;
5. vedno pogosteje opravljajo tudi **razvojne funkcije**, saj na ta način lahko vplivajo na razvoj podjetniškega okolja in s tem na gospodarsko rast.

Instrumenti, s katerimi države izvajajo svoje osnovne ekonomske funkcije, so finančni in nefinančni. Finančni instrumenti so tisti, s katerimi lahko vlade kontrolirajo in neposredno vplivajo na gospodarstvo in na delitev dohodka prebivalstva. Med njimi so najpomembnejši davki in državni izdatki. Nefinančni so tisti instrumenti, ki jih vlade uveljavljajo preko sprejemanja zakonskih regulativ in vodenja različnih politik (Murn, 1998a, str. 1).

Spoznanje o tem, da pretirana vloga države lahko celo negativno vpliva na gospodarski sistem, je pripeljalo do tega, da jo je treba omejiti. Z liberalizacijo svetovne trgovine, ki temelji na svobodni trgovini, se predvsem selektivna vloga države vse bolj omejuje. Posebej so omejevani transferi tržnih dejavnosti – subvencije.

2.3 RAZLIČNA OPREDELITEV SUBVENCIJ OZ. DRŽAVNIH POMOČI

Subvencije (državne pomoči) so specifična oblika finančnih investicij države v tržne dejavnosti z namenom izboljšati tržne pozicije podjetja, kateremu je bila subvencija dodeljena (Murn, 1998, str. 37). Termina državna pomoč in subvencija sta nedorečena, saj ju različne institucije različno uporabljajo. Tako OECD uporablja izraz državna podpora (public support), EU uporablja izraz državna pomoč (state aid), WTO pa subvencije (subsidies). Problem nastane, ko te izraze prevedemo v slovenščino, saj je terminološko njihov pomen sicer enak, vsebinsko in metodološko pa se ti termini med seboj zelo razlikujejo.

Po eni od razlag je koncept državnih pomoči širši od koncepta subvencij, saj pojem državne pomoči ne obsega le pozitivnih dajatev, plačil države, ampak pomeni tudi druge intervencije države, s katerimi se zmanjšujejo obremenitve podjetja, ki bi jih drugače moralo nositi podjetje samo (Murn, 2002, str. 27). Spet druge definicije termina enačijo in uporabljajo oba enako.

Splošne definicije subvencij ni. V teoriji in praksi lahko zasledimo različne opredelitve. Z vidika statistike in njene uporabe so pomembne predvsem tiste opredelitve, ki služijo za sestavljanje nacionalnih računov in bilanc javnega financiranja, z vidika trgovine pa tiste, ki opredeljujejo spremljanje izvajanja svobodne trgovine in trgovinskih sporazumov.

2.4 RAZLOGI ZA DODELITEV DRŽAVNIH POMOČI

Države po vsem svetu zagotavljajo določeno finančno podporo svojim gospodarskim subjektom. Obstajajo številni razlogi za dodelitev državnih pomoči, med njimi pa so pomembnejši naslednji (Kesner-Škreb et al., 2003, str. 4):

- pospeševanje ekonomske aktivnosti na določenih področjih,
- zagotavljanje proizvodov in storitev, ki jih trg sam po sebi ne bi zagotavljal (npr. transport dobrin in potnikov v odročne kraje ali na otoke),
- blažitev recesije v določenih panogah (npr. v ladjedelništvu),
- podpora panogam, ki so močno izpostavljene naravnim pogojem (npr. kmetijstvo),

- vzdrževanje ravni dohodkov proizvajalcev,
- popravljanje osnovnih tržnih nepopolnosti (s pomočmi za raziskave in razvoj, za varstvo okolja in podobno),
- pospeševanje zaposlovanja (predvsem težje zaposljivih oseb, invalidov, itd.),
- povečanje tržnega deleža lastnih podjetij na račun tujih.

Državne pomoči lahko na eni strani povečujejo blaginjo, na drugi strani pa lahko izkrivljajo konkurenco ter s tem blaginjo zmanjšujejo. Slednje se dogaja v primerih, ko je pomoč dodeljena manj učinkovitim podjetjem, ki proizvajajo z visokimi stroški in/ali z nizko kakovostjo. Blaginja se povečuje takrat, ko je državna pomoč usmerjena na odpravljanje tržnih nepopolnosti, kar omogoča gospodarska rast. Do tržnih nepopolnosti prihaja pri javnih in meritornih dobrinah, zunanjih učinkih, nepopolni konkurenci in informacijah, institucionalnih rigidnostih, nepopolni mobilnosti faktorjev, strukturnih problemih pri prilagajanju trga (Logar, 2000, str. 3).

Dodeljevanje državnih pomoči ne more biti opravičeno le z odpravljanjem tržnih nepopolnosti. Potrebno je namreč dokazati, da javni sektor lahko razreši določen problem bolj uspešno od privatnega. Iz tega sledi, da je težko določiti obseg, obliko in časovno obdobje pomoči, še zlasti zaradi dejstva, da vlade ne razpolagajo z vsemi potrebnimi informacijami o stanju v gospodarstvu.

V teoriji in praksi obstajajo različne delitve državnih pomoči glede na razloge njihovega dodeljevanja. Tako Prosenova navaja delitev državnih pomoči v štiri skupine (Prosen, 2001 str. 13):

1. pomoči, ki naj bi zmanjšale tržne neučinkovitosti,
2. pomoči, ki naj bi olajšale prilagajanje spremembam,
3. pomoči, ki naj bi promovirale domača podjetja in panoge, oziroma pomoči, ki so dodeljene kot odgovor na podporo tuje države svojim podjetjem,
4. pomoči, ki jih vlade dodelijo kot pomoč različnim interesnim skupinam.

Tu naj omenim, da se v nekaterih primerih zgodi, da imajo posamezne interesne skupine zelo močen vpliv na vlade, kar povzroči to, da dodeljene državne pomoči predstavljajo nekakšne vrste prerazporeditev dohodka k politično močnim in dobro organiziranim skupinam, namesto da bi zmanjšale posledice tržnih nepopolnosti.

2.5 NEGATIVNI UČINKI IN STROŠKI DRŽAVNIH POMOČI

Kot sem že omenila, je namen državnih pomoči predvsem v odpravljanju tržnih nepopolnosti, pri tem pa je treba upoštevati, da prisotnost državnih pomoči povzroča tudi različne negativne učinke. Državna pomoč v splošnem izkrivlja konkurenčnost in tržno strukturo. Povzroči namreč, da podjetja, ki bi sicer s trga izpadla, ostajajo na njem. Polšak navaja štiri skupine negativnih učinkov državnih pomoči: učinek izkrivljanja konkurence, tekmovanja med državami pri dodeljevanju pomoči, prerazdeljevanje dohodka in ex ante učinke izkrivljanja (Polšak, 2003, str. 7).

1. Učinek izkrivljanja konkurence: Državne pomoči običajno izkrivljajo konkurenco in tržno strukturo. Podjetjem omogočajo obstoj na trgu, čeprav bi njihovi ekonomski rezultati zahtevali umik s trga. Posledica je lahko večje število podjetij na trgu in s tem večja konkurenčnost. Še bolj verjetno pa je, da bodo dodeljene pomoči ob predpostavki enakih stroškov med podjetji povzročile zaprtje tistih podjetij, ki niso prejela pomoči. Ta podjetja pa so velikokrat bolj uspešna od tistih, ki prejemajo državno pomoč.
2. Tekmovanja med državami pri dodeljevanju pomoči: Odločitev vlade posamezne države o dodelitvi pomoči lahko sproži tekmovanja z ostalimi vladami, ki na dodelitev reagirajo tako, da tudi same ponudijo pomoč svojim podjetjem. Taka tekmovanja ponavadi povzročijo stanje, da so na koncu na slabšem vse države. Če vse države hkrati dodeljujejo enako pomoč, prihaja zgolj do prenosa sredstev na prejemnika pomoči, a brez zelenega učinka.
3. Prerazdeljevanje dohodka: Posamezna podjetja in gospodarske panoge močno lobirajo za pridobitev državnih pomoči. Dobro organizirane skupine lahko dosežejo ugodnejšo obravnavo in finančno pomoč s strani vlade, ker gre na račun slabše organiziranih. Prerazdeljevanje dohodka tako pogosto vodi v alokacijo neučinkovitosti.
4. Ex ante učinki izkrivljanja: Politika dodeljevanja državnih pomoči je običajno usmerjena v zagotavljanje (ex post) družbeno optimalnih ciljev, kar pa ima lahko ex ante vpliv na podjetniške odločitve. Podjetja namreč pri oblikovanju svojih pričakovanj pri sprejemu investicijskih odločitev upoštevajo ex post delovanje vlad, s tem pa se že vnaprej izkrivlja njihovo delovanje na področju alokacije proizvodnih dejavnikov.

Tu bi rada omenila dejstvo, da je v primeru rasti državnih pomoči pritisk državnih pomoči na državni proračun vse močnejši, kar vodi v povečanje davkov in ogroža fiskalno stabilnost države. Državno pomoč dejansko krijejo vsi davkoplačevalci. Kljub dejstvu, da potrošniki pri določenih vrstah subvencije za subvencionirane proizvode plačajo manj, na koncu z višjimi davki dejansko plačajo polno ceno. Pri negativnih učinkih, ki jih povzročajo državne pomoči, je potrebno omeniti tudi to, da v mnogih

primerih državna pomoč oslabi motivacijo podjetij, da bi dosegli večjo učinkovitost. Tu govorimo o t.i. problemu moralnega tveganja.

Danes poznamo različne oblike državnih pomoči. Med najpogostejšimi oblikami so dotacije, davčne oprostitve, ugodna posojila in garancije. Te in druge oblike bom podrobneje obdelala v 3. poglavju. Rada pa bi poudarila, da dodeljevanje državnih pomoči prinaša določene stroške. Za prikaz teh stroškov se bom osredotočila na ugodna državna posojila in garancije.

Glede na to da se pričakuje, da bodo posojila, ki jih zagotavlja država kot državno pomoč (ali pa garancije države za bančna posojila), vrnjena, se na prvi pogled zdi, da razen administrativnih stroškov, davkoplačevalcem ne povzročajo nobenih drugih stroškov, vendar ni tako. Dejansko državna posojila in garancije povzročajo tri vrste stroškov, in sicer: ekonomske stroške, začetne fiskalne stroške in končne fiskalne stroške (Greer, 1993, str. 531):

1. **Ekonomske stroški:** državna posojila jemljejo sredstva drugim potencialnim posojilojemalcem. Posojilojemalci, ki ne dobijo ugodnega državnega posojila ali garancije, bi lahko proizvedli več in bolj povečali ekonomsko blaginjo družbe kot prejemki državnih posojil. Ta razlika dejansko predstavlja ekonomske stroške državnih posojil in garancij.
2. **Začetni fiskalni stroški:** okrepljene kreditne aktivnosti vlade povzročajo zvišanje obrestnih mer, po katerih si lahko država sposoja denar. Povečuje se javni dolg, servisiranje dolga pa predstavlja nove stroške davkoplačevalcem.
3. **Končni fiskalni stroški:** K tem stroškom spadajo administrativni stroški, ki nastopijo pri posojanju in jamčenju, in stroški, ki nastanejo v primerih, ko posojilojemalci ne poravnajo svojih obveznosti.

Državne pomoči torej povzročajo poleg negativnih učinkov tudi določene stroške. S tega vidika je izjemno pomembno, da imajo države vzpostavljena jasna pravila za dodeljevanje državnih pomoči in učinkovit nadzor nad samim dodeljevanjem. Evropska unija je oblikovala učinkovit sistem nadzora nad državnimi pomočmi držav članic, ki ga bom poglavju 3.4 podrobneje predstavila.

2.6 PRAVNA UREDITEV DRŽAVNIH POMOČI V SLOVENIJI

Slovenija se je s podpisom Evropskega sporazuma o pridružitvi na področju državnih pomoči zavzela, da bo v času do vstopa v EU področje dodeljevanja državnih pomoči prilagodila pravilom, ki veljajo v EU (poudarek na horizontalnih, regionalnih in specifičnih ukrepih) in s tem zagotovila transparentnost na tem področju. Za takšno prilagoditev pa je bil potreben institucionalni okvir. Na osnovi tega je bil v začetku leta 2000 sprejet *Zakon o nadzoru državnih pomoči* (Uradni list RS, št. 1/2000), s

katerim je bila uveljavljena zakonska obveznost priglašanja novih državnih pomoči Komisiji za nadzor nad državnimi pomočmi, ki je priglašeno državno pomoč potrdila ali izdala negativno mnenje. Ta zakon je urejal postopek in nadzor nad dodeljevanjem ter uporabo državnih pomoči z namenom uveljavljanja načel tržnega gospodarstva, ohranjanja konkurence in izvajanja mednarodno sprejetih obveznosti. Na podlagi tega zakona, ki je predstavljal zakonsko osnovo na področju državnih pomoči, so sprejeli naslednje podzakonske predpise:

- ⊕ *Pravilnik o pripravi letnega poročila o državnih pomočeh* (Uradni list RS, št. 19/2000).
- ⊕ *Uredba o vsebini in postopku posredovanja podatkov za predhodni in naknadni nadzor nad državnimi pomočmi* (Uradni list RS, št. 36/2000).
- ⊕ *Uredba o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči* (Uradni list RS, št. 38/2003).

Zakon o nadzoru državnih pomoči je zagotovil pravno podlago za ustanovitev Komisija za nadzor nad državnimi pomočmi, ki je bila imenovana konec februarja leta 2000 in je nadomestila dotedanjo Komisijo za spremljanje državnih pomoči. Komisija je spremljala, nadzirala in obravnavala posamezne primere dodeljevanja državnih pomoči. Komisija je delovala neodvisno in je opravljala naloge, določene z Zakonom o nadzoru državnih pomoči (Uradni list RS št. 1/2000).

S pričetkom polnopravnega članstva Republike Slovenije v EU 1. maja 2004 je prenehala veljati obstoječa slovenska zakonodaja, ki je urejala področja državnih pomoči, namesto nje pa se je pričela neposredno uporabljati evropska zakonodaja s tega področja. Pravila o dodeljevanju državnih pomoči so ostala enaka. Nadzor nad dodeljevanjem državnih pomoči pa je prešel v pristojnost Evropske komisije. Slovenija mora zato Evropski komisiji priglasiti skoraj vse državne pomoči. Izjema so t. i. skupinske izjeme (kot so pomoči za mala in srednja podjetja, za izobraževanje, zaposlovanje in za raziskave in razvoj – šele leta 2005 dalje) ter pomoči po pravilu »*de minimis*«, katere komisiji ni treba predhodno priglasiti, temveč zadostuje, če se jo o tej shemi samo obvesti. Komisija ima za obravnavo določene priglašene pomoči dva meseca časa, nato pa lahko zahteva dodatna pojasnila, zaradi česar se utegne čakanje na soglasje k dodelitvi posameznih pomoči razvleči na več mesecev.

Kljub temu da je nadzor nad državnimi pomočmi po vstopu Slovenije v EU prešel v pristojnost Evropske komisije, notranji pregled v določeni meri nad tem še vedno ostaja. V ta namen je s 1. majem 2004 prišel v veljavo *Zakon o spremljanju državnih pomoči* (Uradni list RS, št. 37/2004) skupaj z njegovimi podzakonskimi predpisi, ki urejajo postopek priglasitve, obveznosti poročanja in evidentiranja državnih pomoči ter presojo skladnosti državnih pomoči, ki jih ni potrebno priglasiti Evropski komisiji.

Z uveljavitvijo tega zakona so prenehali veljati:

- Zakon o nadzoru državnih pomoči (Uradni list RS, št. 1/2000 in 30/01 – ZODPM-C),
- Uredba o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi

pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči (Uradni list RS, št. 30/03),

- Uredba o vsebini in postopku posredovanja podatkov za prehodni in naknadni nadzor nad državnih pomočeh (Uradni list RS, št. 36/2000),

- Pravilnik o pripravi letnega poročila o državnih pomočeh (Uradni list RS, št. 19/2000).

Skupaj s prenehanjem veljavnosti Zakona o nadzoru državnih pomoči se je izteklo tudi delovanje Komisije za nadzor nad državnimi pomočmi.

Leta 2002 je Vlada Republike Slovenije sprejela Zakon o pomoči za reševanje in prestrukturiranje gospodarskih družb v težavah (Uradni list RS, št. 110/2002), katerega osnovni cilj je pripraviti zakonske podlage in zagotoviti proračunska sredstva za pomoč družbam v težavah¹, in sicer v skladu z načeli industrijske oz. makroekonomske politike ter predpisi EU.

Priporočila Evropske komisije govorijo v prid tendenci padanja stopnje državnih pomoči glede na bruto domači proizvod, kar pa je mogoče doseči tudi z izgradnjo sistema za merjenje uspešnosti in učinkovitosti dodeljenih državnih pomoči, ki bo zagotavljal večjo transparentnost pri dodeljevanju in nadziranju državnih pomoči. V ta namen je Vlada Republike Slovenije marca 2004 sprejela *Navodila za merjenje učinkovitosti dodeljevanja državnih pomoči*, opredeljena v *Uredbi o posredovanju podatkov in poročanju o dodeljenih državnih pomočeh in pomočeh po pravilu »de minimis«* (Uradni list RS, št. 61/04), ki so jih v sodelovanju z resornimi ministrstvi pripravili Ministrstvo za finance, Statistični urad Republike Slovenije in Urad za makroekonomske analize in razvoj. V navodilih so predlagani cilji, nameni in dejanski vložki proračunskih sredstev, ocenjeni po ekonomskih, socialnih in regionalnih in drugih učinkih. Navodila zavezujejo dajalce državnih pomoči k poročanju o dodeljenih državnih pomočeh in jim daje temeljna in enotna izhodišča za pripravo merjenja učinkovitosti le-teh.

V Sloveniji se podatki o dodeljenih državnih pomočeh po standardih EU zbirajo od leta 1999 dalje. Vsako leto se pripravi redno letno poročilo o dodeljenih državnih pomočeh v Sloveniji, ki povzema tudi evropske normative poročanja. Poročila se redno (najmanj) letno posredujejo Vladi in Evropski komisiji v skladu z *Uredbo o posredovanju podatkov in poročanju o dodeljenih državnih pomočeh* (Uradni list RS, št. 61/04), ki je podzakonski predpis Zakona o spremljanju državnih pomoči.

¹ Družba je v težavah, kadar ni zmožna z lastnimi sredstvi ali sredstvi, ki jih lahko pridobi od svojih družbenikov, delničarjev ali upnikov, ustaviti negativnih gibanj poslovanja, ki bi brez posredovanja države ogrozila obstoj družbe (2. člen ZPRPGDT).

3 SISTEM DRŽAVNIH POMOČI

3.1 KAJ SO DRŽAVNE POMOČI?

Pravna podlaga za politiko državnih pomoči Evropske unije je opredeljena v Pogodbi Evropske skupnosti (EC Treaty), sprejeti leta 1957, in Pogodbi Evropske skupnosti za jeklo in premog (ECSC Treaty), sprejeti leta 1951. Kaj je državna pomoč in kakšni so pogoji, da je državna pomoč upravičena, določa 87. člen Pogodbe Evropske skupnosti, ki v 1. odstavku pravi, da je vsakršna pomoč, v kakršni koli obliki, ki jo dodeli država članica ali izvira iz državnih sredstev in izkrivlja konkurenco ali grozi, da bo izkrivila konkurenco s tem, da daje prednost določenemu podjetju ali proizvodnji določenih dobrin in vpliva na trgovino med državami članicami, nezdržljiva z načeli skupnega evropskega trga (Consolidate Version of the Treaty Establishing the European Community, 2002).

Dajatev je opredeljena kot država pomoč, če zadošča naslednjim kriterijem (Murn, 1998a, str. 6):

1. da gre za pomoč, ki zmanjšuje normalne stroške poslovanja,
2. pomoč mora dati vlada iz državnih virov, ki so lahko neposredni ali posredni (državni viri v najširšem smislu so tudi občine in regije, oziroma vse ravni lokalnih oblasti, prav tako so državni viri tudi različni skladi),
3. vplivati mora na trgovino in konkurenco med državami članicami EU, v primeru, da vpliva le na trgovino in konkurenco znotraj države članice ne gre za državno pomoč,
4. pomoč mora biti namenjena določenemu podjetju.

Državno pomoč je potrebno razlikovati od splošnih ukrepov, ki sicer vplivajo na konkurenco med državami članicami, vendar so namenjeni vsem podjetjem, torej veljajo za vse enako in zato niso državne pomoči.

Čeprav so državne pomoči v principu nezdržljive z načeli skupnega evropskega trga, jih vlade držav članic v določenih primerih lahko dodeljujejo. Tudi o tem govorijo določbe 87. člena Pogodbe Evropske skupnosti. Na eni strani so to pomoči, ki so kompatibilne s cilji evropskega trga in za katere Evropska komisija nima moči, da bi jih prepovedala. Sem sodijo (Murn, 1998a, str. 6-7):

- ⊕ pomoči, ki majo socialni značaja in so namenjene posameznim potrošnikom pod pogojem, da so dane brez razlik glede porekla proizvodov;
- ⊕ pomoči, ki so dane od naravnih nesrečah in izjemnih dogodkih in
- ⊕ pomoči, dane gospodarstvu Zvezne republike Nemčije za ublažitev posledic škode, kijih je gospodarstvo utrpelo zaradi delitve Nemčije.

Na drugi strani gre za pomoči, ki so lahko kompatibilne s cilji skupnega evropskega trga (Murn, 1998a, str. 7):

- ⊕ pomoči za pospeševanje ekonomskega razvoja v regijah, kjer je življenjski standard podpovprečen in v katerih je visoka nezaposlenost;
- ⊕ pomoč, ki pospešujejo izpeljavo projektov, pomembnih za skupen evropski trg, ali zmanjšujejo resne težave v gospodarstvih članic EU;
- ⊕ pomoči, ki olajšajo in spoštujejo razvoj določenih gospodarskih območij, vendar ob predpostavki, da pomoči ne vplivajo negativno na trgovanje, skupne interese in se nanašajo na izboljšanje določenih gospodarskih aktivnosti (horizontalne pomoči – mala in srednja podjetja, varstvo okolja, ipd.) in na regije, ki so, četudi ležijo v bogatejših državah članicah, pod nacionalnim nivojem razvitosti;
- ⊕ pomoči, ki pospešujejo kulturo in ohranjajo dediščino ter ne vplivajo na tržne razmere in konkurenco med državami članicami in ostale kategorije pomoči, ki jih lahko na predlog Komisije z večino glasov sprejme Svet.

Koncept državne pomoči je širši od koncepta subvencij, saj pojem državnih pomoči ne obsega le pozitivnih dajatev, plačil države, ampak pomeni tudi druge intervencije države, s katerimi se zmanjšujejo obremenitve, ki bi jih drugače moralo nositi podjetje samo. Temeljna značilnost vseh ukrepov, ki imajo naravo državne pomoči, je pridobitev ugodnosti za podjetje in obenem nastanek bremena za državo (Murn, 2002, str. 27). Državne pomoči z vidika skupnosti omogočajo prednost domačemu subjektu ali gospodarski panogi, kar je z delovanjem skupnega trga nezdržljivo.

3.2 OBLIKE DRŽAVNIH POMOČI

3.2.1 Dotacije

Dotacija je najpogostejša oblika državnih pomoči pri kateri lahko enostavno izračunamo intenzivnost pomoči. Težavo pri izračunu intenzivnosti povzroča le dejstvo, da ima določena višina dotacije, ki je dodeljena v različnih državah članicah v enakem znesku, lahko različen vpliv na neto intenzivnosti pomoči zaradi različnih stopenj davka od dobička. Evropska komisija zato pri izračunavanju intenzivnosti nekaterih kategorij pomoči uporablja pristop izračunavanja neto ekvivalenta dotacije (NED), ki v izračunu intenzivnosti državne pomoči upošteva pomoč po obdavčitvi, t. j. po odštetju davkov, ki se plačajo nanjo. Do tega prihaja zaradi knjiženja dotacij kot prihodka, ki povečuje poslovni izid podjetij in s tem dobička, ki je predmet obdavčevanja. Od tega tudi izraz neto ekvivalent, kar predstavlja pomoč, ki ostane prejemniku po plačilu ustreznega davka (Polšak, 2003, str. 45).

3.2.2 Posojila

Državna pomoč, ki se dodeli prejemniku v obliki subvencioniranega posojila, je najprej izražena v odstotnih točkah, ki predstavljajo razliko med referenčno obrestno mero (tržno obrestno mero) in obrestno mero, ki jo zaračunava posojilodajalec. Znižanje stroškov obresti je edini rezultat znižanja obrestne mere, saj se predpostavlja, da odplačilo glavnice poteka na enak način tako pri posojilih po referenčni obrestni meri kot tudi pri posojilih z znižano obrestno mero. Korist, ki ostane po odplačilu posojila je izražena v odstotkih od investicije; tako dobimo nominalni (bruto) ekvivalent dotacije (Polšak, 2003, str. 46).

3.2.3 Poroštva

Državna poroštva so ena od oblik državnih pomoči, pri katerih so prejemniki pomoči običajno kreditorejmalci. Zaradi dodeljenih državnih poroštev so kreditorejmalcem na voljo nižje obrestne mere in/ali stroški zavarovanja kreditov. V določenih primerih pa kreditorejmalci kredita brez državnega porošstva ne bi pridobili. Koristi, ki jih prejemnikom prinašajo državne pomoči v obliki poroštev, izvirajo iz dejstva, da tveganje, povezano s poroštvom, krije država. Pomoč je dodeljena v trenutku, ko je izdano poroštvo, in ne v trenutku, ko se izvršijo morebitna izplačila pod pogoji, ki jih predvideva dodeljeno poroštvo (Commission Notice on the Application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State Aid in the Form of Guarantees, 2000).

3.2.4 Davčne oprostitve in odlogi

Tudi davčne oprostitve in odlogi določenemu podjetju lahko pomenijo državne pomoči (Commission Notice on the Application of the State Aid Rules to Measures Relating to Direct Business Taxation, 1998). V skupino možnih oprostitev sodijo oprostitve davka na dobiček, posebna pravila pri obračunu amortizacije, drugačna obravnava posameznih davčnih zavezancev glede na obstoječo prakso davčnih organov, odpisi ali zmanjšanje prispevkov za socialno varnost, kritje stroškov predčasnega upokojevanja zaposlenih s strani države, ki bi sicer bremenilo podjetje ipd. (Evans, 1997, str. 34-36).

3.2.5 Kapitalske naložbe

Razlikujemo tri različne okoliščine, v katerih lahko država pridobi delež v kapitalu podjetij (Belcredi et al., 1984, str. 4–5):

- ustanovitev podjetja,
- delen ali popoln prenos lastništva iz zasebnega v javni sektor,
- sodelovanje pri povečanju osnovnega kapitala v podjetju, ki je delno ali v celoti v javni lasti.

Stališče Evropske komisije do državnih pomoči v obliki kapitalskih naložb je, da v primerih, ko država dodatni kapital vlaga pod pogoji, ki bi bili sprejemljivi za zasebnega investitorja, ki posluje v skladu z običajnimi tržnimi pogoji, ukrep ne predstavlja dodelitve državnih pomoči (Application of Articles 92 and 93 (now 87 and 88) of the EEC Treaty to public authorities holdings, 1984). Prav tako ne predstavlja državne pomoči pridobitev deleža v kapitalu obstoječih podjetij brez vlaganj dodatnega kapitala.

3.2.6 Nefinančne oblike pomoči

Nefinančne oblike državnih pomoči se lahko pojavljajo pri odprodaji državnega premoženja, privatizaciji, režimih maksimalnih dovoljenih in minimalnih zagotovljenih cen ipd. (Evans, 1997, str. 137). Težava pri nefinančnih oblikah pomoči je, da je zelo težko ugotoviti koristi, ki jih te prenašajo prejemnikom in s tem ustrezne ekvivalente dotacij. Pri npr. ugodnih prodajah državnega premoženja se ekvivalent dotacije določi kot razlika med najugodnejšo ponudbo za odkup ali ocenjeno tržno vrednostjo premoženja in dejansko vrednostjo prodaje. Celostna razlika predstavlja ekvivalent dotacije (Commission Communication Concerning Aid Elements in Land Aales by Public Authorities, 1997).

3.3 RAZVRŠČANJE DRŽAVNIH POMOČI

Dovoljene državne pomoči se razvrščajo v dve skupini (Murn, 1998, str. 7). V prvi skupini so državne pomoči, razvrščene po instrumentih, ki jih država uporabi pri podeljevanju pomoči, v drugi pa po namenu oz. komu je bila pomoč namenjena ali kašne cilje in namene zasleduje država pri dodeljevanju pomoči.

3.3.1 Delitev državnih pomoči po instrumentih

Državne pomoči se izvajajo s pomočjo različnih instrumentov. Najpogostejše oblike instrumentov državne pomoči so (Grlj, 2004, str. 11-13):

- ⊕ *Dotacije*, ki predstavljajo nepovratna sredstva, za državo pa so to izdatki.
- ⊕ *Krediti pod ugodnimi pogoji* predstavljajo izdatke državi, ki se sicer povrnejo, vendar po drugačnimi pogoji, kot veljajo na trgu (obrestna mera je nižja, odplačilo kredita je lahko odloženo ali so zanje določeni posebni pogoji ipd). v tem primeru je državna pomoč le korist, ki jo kreditojemalec prejme v primerjavi s kreditom pod normalnimi tržnimi pogoji.
- ⊕ *Garancije* so oblike pomoči, kjer je višina pomoči odvisna od razlike med ceno, plačano zanjo, in tveganjem, da bo garancija unovčena.

- ⊕ *Razlika med prodajno ceno premoženja in njegovo tržno vrednostjo.* Manjša iztržena cena prodajnega premoženja znižuje prihodke države.
- ⊕ *Odpis dolgov, davčne olajšave, zmanjšanje socialnih obveznosti posameznim podjetjem.* Z vidika javnih financ tovrstna oblika državnih pomoči zmanjšuje prihodke države. Razlike v davčnih sistemih držav so pri tem izključene.

Evropska unija deli oblike državnih pomoči po instrumentih v štiri skupine glede na element pomoči. Element pomoči je finančna korist, ki vsebuje nominalno transferano količino, odvisno od velikosti, obsega in oblike pomoči (Murn, 1998a, str. 7). Finančna korist prejemnika pomoči ni vedno celoten nominalen znesek pomoči. Pri določenih instrumentih je ta korist manjša od nominalnega zneska.

Oblike pomoči so tako razvrščene v skupine A, B, C in D (Murn, 1998a, str. 8-9):

1. Skupina A:

V to skupino sodijo pomoči, ki so v celoti dodeljene prejemnikom. Element pomoči je enak kapitalski vrednosti pomoči. Skupina je razdeljena na dve podskupini glede na to, ali gre pomoč skozi proračun (podskupina A1) ali skozi davke ali socialnovarnostni sistem (podskupina A2).

V skupino A so razvrščene:

- ≈ dotacije,
- ≈ subvencije obresti, ki jih prejemniki prejmejo neposredno,
- ≈ sheme temeljnega raziskovanja in razvoja,
- ≈ zamiki pri odplačevanju davkov (davčni kredit) in druga davčna merila, ko korist ni odvisna od davčnih obveznosti,
- ≈ davčne dopustitve, izjeme in olajšave, ko je korist odvisna od davčnih obveznosti,
- ≈ znižanje prispevkov za socialno varnost.

2. Skupina B1:

Ta skupina vsebuje finančne transferje države v obliki kapitalskih naložb kot pomoč privatnim podjetjem ali javnemu sektorju, zaposlenemu v komercialnih aktivnostih, ki deluje kot privatni investitor pod normalnimi tržnimi pogoji. V tej skupini velja, da kapitalska naložba vsebuje državno pomoč takrat, ko privatni investitor, ki posluje pod normalnimi tržnimi pogoji, ne bi sprejel takšne investicijske odločitve. Kapitalske naložbe bi bile lahko vključene tudi v skupino A, vendar so izkazane ločeno pod skupino B1:

- ≈ kapitalske naložbe v katerikoli obliki (vključeno z zamenjavo dolga).

3. Skupina C:

V to skupino so vključeni transferji, v katerih je element pomoči mnogo manjši od njihove kapitalske vrednosti in predstavlja prihranek obresti pri prejemniku za obdobje, v katerih je transferirani kapital na razpolago. V primerih, ko države članice Evropski komisiji ne zagotovijo vseh potrebnih podatkov, velja za element pomoči približek 15% nominalnega zneska. Ta skupina se najprej deli na ugodna posojila (C1) in odlog plačila davkov (C2).

V skupino C tako spada:

- ≈ ugodna posojila iz javnih ali privatnih virov (transfer subvencij obresti je razvrščen pod A1),
- ≈ udeležba posojil iz javnih ali privatnih virov,
- ≈ zvišana povračila za dogodke,
- ≈ odlogi davčnih provizij (rezerve, oprostitev ali pospešeno razvrednotenje, itd.).

4. Skupina D:

Ta skupina pokriva jamstvo, posebno v nominalnih vrednostih. Element pomoči je precej nižji kot znaša jamčeni znesek. V primeru nepopolnih podatkov velja v Uniji približek 10% od jamčenega zneska. V primerih, ko mora država poravnati obveznosti, za katero je jamčila, predstavlja element pomoči celotni jamčeni znesek.

V skupino D so uvrščene:

- ≈ vrednosti, pokrite pod garancijskimi shemami,
- ≈ izgube, ki izhajajo iz garancijskih shem, plačilo neto premij.

3.3.2 Delitev državnih pomoči po ciljih oziroma namenih pomoči

Tovrstna klasifikacija državnih pomoči je dokaj težka, saj je treba določiti, kateri cilj je bistvenega pomena za neko državo članico, poleg tega pa je potrebno spremljati veliko število stalno spreminjajočih se pravnih predpisov.

V Evropski uniji se pomoči dodeljujejo zlasti na področju (Butala, 2006, str. 2):

- ✓ povpraševanja ekonomskega razvoja v regijah s podpovprečnim življenjskim standardom in visoko stopnjo brezposelnosti,
- ✓ izvajanje projektov, ki so pomembni za celotni evropski trg in evropsko gospodarstvo;
- ✓ razvoja določenih gospodarskih aktivnosti ali območij, vendar ne smejo negativno vplivati na skupne interese in trgovanje. Pomoči so namenjene izboljšanju gospodarskih aktivnosti in regijam, ki so v bogatejših državah članicah pod nacionalnim nivojem razvitosti,
- ✓ kulture in ohranjanja dediščine, kadar ne vplivajo na tržne razmere in konkurenco med državami članicami EU ter
- ✓ drugih kategorij, ki jih z večino glasov sprejme Svet Evropske unije

Glede na namen državnih pomoči, ki se dodeljujejo, so pomoči največkrat uvrščene v kategoriji za kmetijske namene in nekmetijske namene. Evropska komisija jih deli na štiri glavna področja:

- kmetijstvo in ribištvo,
- predelovalna industrija/storitve;
- premogovništvo,
- transport.

Glede na cilj in namene so državne pomoči v EU klasificirane v tri skupine: kot horizontalne pomoči, sektorske pomoči in regijske pomoči.

1. **Horizontalne pomoči** imajo manj negativnih vplivov na konkurenco v primerjavi s sektorskimi pomočmi, saj so namenjene vsem podjetjem s težavami, ob tem pa izključujejo posamezne sektorje, za katere veljajo posebna sektorska pravila. S tem namenom Evropska komisija težki k usmerjanju pomoči k horizontalnim ciljem od sektorsko usmerjenih pomoči. V to skupino se uvrščajo pomoči, namenjene malim in srednjim podjetjem, pomoči za raziskave in razvoj, pomoči za zaposlovanje, usposabljanje, varovanje okolja, varčevanja z energijo ter reševanja in prestrukturiranja (Seliškar Kovač, 2002, str. 8)

Vrste raziskav in študij, ki so lahko predmet pomoči v okviru *raziskovanja in razvoja*, so:

- raziskave za doseganje napredka v znanosti in tehniki, vendar ne smejo imeti neposrednega vpliva na komercialne aktivnosti. Pomoč se lahko dodeli do 100% višine stroškov, če so rezultati le-te dostopni po normalnih tržnih pogojih;
- industrijske raziskave za razvoj novih proizvodov, postopkov in storitev ali pa le za izboljšanje že obstoječega proizvoda. Pomoč se lahko dodeli do višine 50% stroškov projekta;
- predkonkurenčne razvojno-raziskovalne aktivnosti, ki so namenjene za prenos rezultatov industrijskih raziskav v oblikovanje novih, spremenjenih in izboljšanih proizvodov. Za tovrstne raziskave se dodeljujejo pomoči do višine 25% stroškov projekta;
- študije o tehnični izvedljivosti, ki so pogoj za izvedbo industrijske raziskave in predkonkurenčne razvojno-raziskovalne aktivnosti. Za študije, ki so pogoj za izvedbo industrijske raziskave, se dodeljuje pomoč do višine 75% stroškov, v primeru, ko gre za pogoj za izvedbo predkonkurenčne razvojno-raziskovalne aktivnosti, pa do višine 50%. Pomoči v okviru varstva okolja so namenjene odpravi ali preprečevanja škode v okolju ali naravnih virih ali spodbujanju učinkovite rabe naravnih virov. Do tovrstne pomoči niso upravičena podjetja, ki poslujejo v sektorju kmetijstva.

Pomoči se dodeljujejo za:

- prilagoditev novih obveznosti okoljevarstvenih standardov Evropske unije, in sicer le malim in srednjim podjetjem do višine 15% upravičenih stroškov in v obdobju treh let do sprejema standardov;
- izboljšanje varstva okolja, kar določajo obvezujoči standardi v Evropski uniji oziroma investicije v varstvo okolja v odsotnosti standardov. Velikim podjetjem se pomoč dodeli v višini do 30% stroškov, malim in srednjim podjetjem pa do višine 40% stroškov;
- varčevanje z energijo, hkratno proizvodnjo toplote in električne energije ter za obnovljive vire energije. Velika podjetja so upravičena do pomoči v višini do 40%, mala in srednja podjetja pa do 50%.

Če podjetje s svojim poslovanjem dodatno prispeva k varstvu okolja, se lahko dodeli dodatna pomoč, in sicer za pospeševanje okolju prijaznih oblik ravnanja z odpadki in pospeševanja varčevanja z energijo, za pospeševanje rabe obnovljenih virov energije in s proizvodnjo toplote in električne energije (12. člen 3. odstavek Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči).

Pomoč za *reševanje in prestrukturiranje* se dodeljuje podjetjem, ki so v težavah, kar pomeni, da podjetje ni zmožno s svojimi sredstvi zagotoviti pozitivno poslovanje in bi lahko ogrozilo lasten obstoj. Do teh pomoči niso upravičene novonastale družbe, družbe nastale z likvidacijo prejšnje ter povezane družbe. Prav tako do pomoči za reševanje in prestrukturiranje niso upravičene družbe, ki delujejo v jeklarstvu in premogovništvu. Znesek pomoči ne sme presegati 10 mio EUR, vključno s pomočmi iz drugih shem (20. člen Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči).

Pomoči, ki se dodeljujejo *malim in srednje velikim* podjetjem so namenjene predvsem za začetne investicije (v višini 15% za mala in 7,5% za srednja podjetja), svetovalne storitve (v višini 50%) in udeležbe na sejnih in razstavah (v višini 50%). Pri tem so izključena podjetja, ki poslujejo v sektorjih premogovništva, ladjedelstva, pomorskega prometa, kmetijstva in ribištva. Za podjetja v jeklarski industriji se lahko določi pomoč le za svetovne storitve in udeležbo na sejnih in razstavah (22. člen Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči).

Na področju *zaposlovanja* lahko podjetje dobi pomoč za odpiranje nove zaposlitve ali ohranitev obstoječih delovnih mest. izvzeta so podjetja v sektorju premogovništva, ladjedelništva in pomorskega prometa. Pomoč se lahko dodeli za zaposlovanje ljudi, ki še niso bili zaposleni, so ostali brez zaposlitve ali so v postopku izgubljanja zaposlitve. Upravičeni stroški so stroški bruto plač za obdobje dveh let, zaposlitve pa morajo biti ohranjene vsaj tri leta za velika oziroma dve leti za mala in srednja podjetja, po prejeti pomoči. Ne glede na lokacijo in velikost so podjetja upravičena do pomoči za zaposlovanje invalidnih in drugih težje zaposljivih oseb (29. člen Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči).

Podjetja so upravičena tudi do pomoči za *usposabljanje*, in sicer za izobraževanje v obliki posebnega (teoretično in praktično znanje, ki je uporabljivo na sedanjem ali bodočem delovnem mestu) ali splošnega (znanje, ki je uporabljivo na sedanjem ali bodočem delovnem mestu in nudi kvalifikacije, ki so prenosljive na druga podjetja in dela, torej omogoča večjo možnost zaposlitve delavca) usposabljanja v podjetjih. Med te stroške sodijo:

- stroški inštruktorja,
- potni stroški inštruktorjev in tistih, ki se usposablajo,

- odpis instrumentov in opreme v skladu z obsegom uporabe za namen usposabljanja,
- stroški svetovanja v povezavi s projektom usposabljanja,
- stroški udeležencev usposabljanja do določene višine.

Pomoč za vzpodbujanje *kulture* in kulturne dediščine se dodeli, ker gre za projekte, ki so pomembni za razvoj slovenske kulture. Pri tem mora priglasiatelj dokazati kulturno vsebino projektov (44. člen Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči).

2. Namen **regionalnih pomoči** je pospeševanja razvoja manj razvitih območij in se lahko dodeljujejo za spodbujanje začetnih investicij, v posebnih primerih tudi za pomoč pri tekočem poslovanju. Do tovrstnih pomoči niso upravičena podjetja v sektorjih ribištva, kmetijstva, premogovništva in jeklarstva.

Pomoč za nematerialne investicije se lahko dodelijo podjetju, kadar se pridobljena sredstva uporabljajo izključno v podjetju, ki je prejelo sredstva, se amortizirajo, kupijo po tržnih pogojih in se v bilanci stanja podjetja izkazujejo najmanj pet let. Če je obseg investicijskega projekta višji od 50 mio EUR (ali višji od 15 mio EUR v primeru tekstilne in oblačilne industrije), intenzivnost pomoči pa je višja od 50% dovoljene intenzivnosti za regionalne pomoči, je potrebno regionalne pomoči priglasiti individualno. Prav tako je to potrebno storiti, če pomoč za odprtje ali ohranitev delovnega mesta presega 40.000 EUR (za tekstilno in oblačilno industrijo 30.000 EUR) ali če znesek pomoči presega 50 mio EUR (30 mio EUR v industriji motornih vozil in sintetičnih vlaken) (48. člen Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči).

V 49. členu Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči so kot upravičeni stroški za namene regionalnih ciljev navedeni stroški začetnih investicij, ki so lahko namenjeni materialnim (zemljišče, oprema, zgradbe ipd.) ali nematerialnim investicijam (patenti, licence, know-how ipd.). Med upravičene stroške ne sodijo nakupi transportnih sredstev v transportnem sektorju. Upravičene stroške predstavljajo tudi stroški bruto plač za novo odprta delovna mesta, ki so povezana z investicijo za obdobje dveh let. Za upravljanje shem pomoči na področju regionalnih ciljev je pristojno Ministrstvo za regionalni razvoj.

3. **Sektorske pomoči**, sektorski cilji veljajo za posebne sektorje, kamor uvrščamo jeklarstvo, premogovništvo, kopenski transport, pomorski transport, letalski transport, ladjedelništvo, kmetijstvo in ribištvo.

Na področju jeklarstva se pomoči, ki so namenjene za raziskave in razvoj, zaposlovanje in usposabljanje ter varstvo okolja, lahko dodelijo v skladu s splošnimi horizontalnimi pravili. Pomoči malim in srednjim podjetjem v jeklarstvu se lahko

dodelijo le za svetovanje in udeležbe na sejmih in razstavah. V tem sektorju so prepovedane pomoči za reševanje in prestrukturiranje ter regionalne pomoči.

54. člen Uradnega lista RS, št. 38/2003 pravi, da se lahko podjetjem v jeklarstvu pomoč dodeli tudi:

- za presežne delavce in ob predčasni upokojitvi delavcev – pod pogojem, da gre za delno ali popolno zaprtje jeklarskih obratov in podjetje še nikoli ni prejelo tovrstne pomoči. Pomoč pri tem ne sme presežati 50% nastalih stroškov;
- za ukinitve proizvodnje v podjetjih, ki so bila ustanovljena pred 1. januarjem 2002. Pomoč se lahko dodeli pod pogojem, da podjetje ni reorganiziralo proizvodnje ali obrata po 1. januarju 2002, da bo prenehalo s proizvodnjo v roku šestih mesecev po prejemu pomoči, da tovrstne pomoči še nikoli ni prejelo in da pomoč ne preseže preostale knjigovodske vrednosti premoženja obrata, ki se zapira;
- podjetja iz prejšnje alineje, ki so nadzirana ali sama sebe nadzirajo pod pogoji, da je podjetje dejansko in pravno ločeno od povezanega podjetja vsaj 6 mesecev pred prejemom pomoči, njegovi finančni izkazi so revidirani ločeno od povezanega podjetja, njihovo zmanjšanje proizvodnih kapacitet pa mora biti dokazljivo in mora vplivati na celotno jeklarsko industrijo še pet let po zaprtju oziroma do zadnjega prejema pomoči.

Sektorska pravila na področju *premogovništva* veljajo za podjetja, ki se ukvarjajo s proizvodnjo premoga in lignita. Tako kot pri jeklarski industriji se pomoči za varstvo okolja, raziskave in razvoj ter usposabljanja dodeljujejo skladno z veljavnimi horizontalnimi pravili. In prav tako so prepovedane pomoči za reševanje, prestrukturiranje, zaposlovanje, majhna in srednja podjetja ter regionalne cilje (56., 57., 58. člen Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči).

Pravila *kopenskega transporta* veljajo za podjetja v železniškem, cestnem ali notranje-plovnem transportu. V tem sektorju veljajo vsa horizontalna in regionalna pravila, vendar se pomoč lahko dodeli tudi za nadomestitev stroškov, ki v podjetju nastanejo zaradi opravljanja obveznosti javne službe, stroškov infrastrukture, pospeševanje raziskav in razvoja bolj ekonomičnih transportnih sistemov in tehnologij ter za nadomestitev dodatnih finančnih bremen, ki pestijo podjetja v železniškem transportu (62. člen Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči).

Pravila *pomorskega prometa* se nanašajo na lastnike ladij in podjetja, ki opravljajo pomorski promet. Poleg horizontalnih in regionalnih pomoči se dodeljuje tudi pomoči za ladje, ki so vpisane v slovenski ladijski register, in sicer za socialno varnost zaposlenih, podporo posadki, naložbe v obnovo flote in nadomestila za obvezno opravljanje javnih storitev (66. člen Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči).

V okviru *letalskega prometa* se pomoči za varstvo okolja, raziskave in razvoj, majhna in srednja podjetja, zaposlovanje in usposabljanje dodelijo v skladu z veljavnimi pravili za horizontalne pomoči. Pomoč za reševanje in prestrukturiranje podjetji v sektorju letalskega transporta mora biti individualno priglašena komisiji, regionalna pomoč pa se lahko dodeli v skladu z regionalnimi pravili, z izjemo pomoči za tekoče poslovanje. Neposredno subvencioniranje zračnih poti za tekoče stroške poslovanja je dovoljeno le v primeru nadomestil za obveznosti opravljenih javnih storitev in pomoči socialne narave, namenjenih določenim kategorijam potnikov, če se takšna pomoč dodeli brez razlik glede na izvor storitev (69. člen Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči).

Pomoči za varstvo okolja in raziskave in razvoj v sektorju *ladjedelništva* se lahko dodelijo v skladu z veljavnimi pravili za horizontalne pomoči. Pomoči za majhna in srednje velika podjetja, zaposlovanje in usposabljanje v sektorju ladjedelništva so prepovedane, pomoči za reševanje in prestrukturiranje pa se lahko dodelijo v skladu s horizontalnimi pravili. Pri presoji združljivosti pomoči za prestrukturiranje morajo biti izpolnjeni še naslednji pogoji: gre za prvo pomoč za prestrukturiranje, pomoč se dodeli enkrat, kar velja tudi za vse pravne naslednike, gre za dokončno in nepreklicno zmanjšanje ladjedelniških zmogljivosti, zaprte ladjedelniške zmogljivosti so se redno uporabljale za izvajanje ladjedelništva, zaprte ladjedelniške zmogljivosti bodo ostale zaprte vsaj 10 let od datuma odobritve pomoči, če pa se le-te začno uporabljati za druge dejavnosti, nova dejavnost ne sme biti povezana z ladjedelništvom (72. člen Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči).

Pomoč v *kmetijstvu* mora prispevati k razvoju določenih ekonomskih aktivnosti ali podeželja in biti v skladu z ukrepi skupne kmetijske politike. Pomoč za raziskave in razvoj, reševanje in prestrukturiranje, zaposlovanje in usposabljanje v sektorju kmetijstva se lahko dodelijo v skladu z veljavnimi pravili za horizontalne pomoči. Pomoči za majhna in srednje velika podjetja, varstvo okolja in regionalne pomoči so v sektorju kmetijstva prepovedane (76. člen Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči).

Pomoč *ribištvu* mora spodbujati razvoj in prilagoditev ribiške industrije, pri tem se pomoči za raziskave in razvoj, varstvo okolja, reševanje in prestrukturiranje, zaposlovanje in usposabljanje lahko dodelijo v skladu z veljavnimi pravili za horizontalne pomoči. Pomoči za majhna in srednje velika podjetja ter regionalne pomoči v sektorju ribištva so prepovedane (77. člen Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči).

V EU obstajajo različne sheme pomoči, vendar med posameznimi sistematizacijami ni bistvenih razlik. Največ se uporablja sistematizacija, ki državne pomoči deli na štiri področja in devetnajst podpodročij (European Comission, 2003):

1. Kmetijstvo in ribištvo

1.1 Kmetijstvo

1.2 Ribištvo

2. Predelovalna industrija / storitve

2.1 Horizontalni cilji

2.1.1 Raziskave in razvoj

2.1.2 Okolje

2.1.3 Mala in srednje velika podjetja

2.1.4 Trgovina

2.1.5 Varčevanje z energijo

2.1.6 Zaposlovanje

2.1.7 Usposabljanje

2.1.8 Drugi cilji

2.1.9 Prestrukturiranje podjetij

2.2 Posebni sektorji

2.2.1 Jeklo

2.2.2 Ladjedelništvo

2.2.3 Druge predelovalne dejavnosti

2.2.4 Turizem

2.2.5 Finančne storitve

2.2.6 Mediji, kulturni sektor in storitve

2.2.7 Premogovništvo

2.2.8 Transport (železniški, letalski, cestni in pomorski)

3. Regijske pomoči glede na člen 87(3)a in 87(3)c

3.4 INSTITUCIONALNI NADZOR NAD DRŽAVNIMI POMOČMI

Ko država članica vstopi v Evropsko unijo in postane njena polnopravna članica, nadzor nad dodeljevanjem državnih pomoči postane pristojnost Evropske komisije. To pomeni, da se vsa pravila Evropske unije na področju državnih pomoči uporabljajo neposredno.

Zaradi negativnih učinkov, ki jih povzročajo državne pomoči, so v Evropski uniji vzpostavili učinkovit institucionalni nadzor nad njihovim delovanjem. Ti učinki so veliko bolj izraziti na nekem skupnem trgu, kot je evropski notranjih trg. Za to obstajata dva razloga (Prosen, 2001, str. 3):

1. enotni trg je številčno močnejši, kar pomeni, da vsaka odločitev vpliva na več gospodarskih subjektov in
2. posamezne države z dodeljevanjem pomoči krepijo položaj svojih »paradnih konjev«, kar lahko privede do spora med konkurenti. Konkurenčna podjetja, ki niso dobila državne pomoči, začnejo pritiskati na svoje vlade, naj rešijo nastalo situacijo, ki jo je povzročila pomoč ene od držav članic svojemu gospodarskemu subjektu. Tako lahko pride do povračilnih ukrepov drugih držav in s tem do nepotrebnih stroškov.

Nadzor nad državnimi pomočmi ima tri glavne koristne učinke (Grlj, 2004, str.16):

1. Pomoč omeji na tisto, ki je nujno potrebna in tako odpravlja nepotrebno zapravljane javnih sredstev.
2. S preprečevanjem izkrivljanja konkurence povečuje zaposlovanje in gospodarsko rast.
3. Prispeva k izboljšanju življenjske ravni z odobritvijo le tistih pomoči, katerih namen je resnično v skupnem interesu (npr. razvoj manj razvitih regij, podpiranje raziskovanja in razvijanja, varstvo okolja, zaposlovanja, usposabljanja ipd.).

Ugotavljanje učinkovitosti dodeljenih državnih pomoči je dobra podlaga pri procesu odločanja o izvajanju posameznih programov oziroma ukrepov (Navodilo o merjenju učinkovitosti dodeljenih državnih pomoči, 2004, str. 4).

V naslednjih točkah bom opisala nekatere postopke izvajanja evropskega institucionalnega nadzora nad državnimi pomočmi.

3.4.1 Postopek priglasitve državnih pomoči

Države članice EU so dolžne državne pomoči priglasiti Evropski komisiji. To se nanaša tako na nove pomoči kot tudi na vse morebitne spremembe že potrjenih pomoči, te so podrobneje opredeljene v Uredbi Sveta št. 659/1999. V Sloveniji je postopek priglasitve, obveznost poročanja in evidentiranja državnih pomoči ter presoja skladnosti državnih pomoči, ki jih ni potrebno priglasiti Evropski komisiji, urejen z Zakonom o spremljanju državnih pomoči (Uradni list RS, št. 37/2004).

Države članice so v skladu s tretjim odstavkom 88. člena PES obvezane s podrobnim vprašalnikom obvestiti Komisijo o vseh načrtih za podeljevanje nove pomoči ali spremembe že obstoječih pomoči za odobritev. Velja tudi za vse pomoči, ki so lahko upravičene do odobritve na podlagi drugega odstavka 87. člena PES, kjer je potrebna predhodna potrditev Evropske komisije, da so pogoji za izjemo izpolnjeni.

Edina izjema, ki ne zahteva priglasitve, so t.i. *de minimis* pomoči. De minimis pomoči so pomoči majhnih zneskov, ki ne vplivajo na trgovanje med državami članicami. Gre za pomoči, ki ne presegajo 100.000 evrov v obdobju treh let. Ker za kmetijstvo, ribištvo, akvakulturo ter transport veljajo posebni predpisi in ker obstaja nevarnost,

da bi pri teh sektorjih že majhni zneski negativno vplivali na konkurenco in trgovanje med članicami, za te sektorje pravilo de minimis ne velja (Commission Regulation (EC) No 69/2001 of 12 January 2001 on the Application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to De Minimis Aid, 2001). Pravilo de minimis ne velja tudi za izvozne pomoči. Poleg izjeme pri de minimis pomočeh prav tako ni potrebna priglasitev Komisiji v primerih, ko gre za povečanje proračuna odobrene sheme pomoči za manj kot 20 odstotkov. Proceduralna ureditev priglasitev državnih pomoči prepoveduje izvajanje vseh načrtovanih ukrepov, dokler Evropska komisija ne sprejme odločitve o priglašeni pomoči. Ta prepoved je znana kot »mirovalna klavzula« ang. standstill clause (Sinnaeve in Jan Slot, 1999, str. 1162 -1166 in 1173).

Komisija mora biti obveščena o vseh načrtih za dodelitev ali spremembo pomoči dovolj zgodaj, da lahko predloži pripombe. Komisija ima po prejemu priglasitve pomoči petnajst delovnih dni časa, da ugotovi ali takšen načrt ni združljiv s skupnim trgom. Pri tem lahko zahteva določena pojasnila ali podrobnejše informacije v zvezi s priglasitvijo pomoči. Država članica je dolžna zahtevana pojasnila posredovati v dvajsetih dneh. Komisija ima nato dva meseca časa, da preuči predviden ukrep države članice. Pri priglašeni pomoči ravna Evropska komisija v skladu s predhodnim in formalnim postopkom, ki sta opredeljena v 88. členu Pogodbe Evropske skupnosti. Pri predhodnem postopku Komisija v roku od dveh mesecev preuči priglašeni ukrep države članice, postopek pa lahko zaključi na tri načine (Polšak, 2003, str. 16):

1. sprejem odločitve, da priglašeni ukrep ne pomeni državne pomoči;
2. sprejeme odločitve, da priglašeni ukrep pomeni državno pomoč, ki pa je združljiva s skupnim trgom;
3. izrazi dvome o združljivosti priglašene pomoči s skupnim trgom in sproži formalni postopek.

Formalni postopek pomeni temeljito preiskavo, zato ima Komisija več časa za njegovo izvršitev. V praksi naj bi ga zaključila v šestih mesecih. Formalni postopek se lahko uvede tako v primeru priglašeni pomoči kot tudi v primerih, ko gre za nepriglašene pomoči ali obstoječe pomoči, t. j. pomoči, ki so bile enkrat že potrjene kot združljive s skupnim trgom.

Država članica mora pomoč opustiti, če Komisija ugotovi, da je pomoč nezdružljiva s skupnim trgom. Poleg tega lahko Komisija zahteva povračilo pomoči, ki so bile nezakonito dodeljene. Pri obravnavi pomoči, ki niso združljive s skupnim trgom, lahko Komisija tudi določi, da pomoči ni potrebno opustiti, ampak le spremeniti. Vse odločitve Evropske komisije morajo biti objavljene v evropskem uradnem listu, pri tem so negativne odločbe objavljene v seriji L, pozitivne pa v seriji C.

3.4.2 Postopki v primeru nepriglašanih in nezakonitih pomoči

S pojmom »nepriglašena pomoč« označujemo pomoči, ki so iz katerega koli razloga dodeljene brez predhodne priglasitve Evropski komisiji tudi v primeru, ko gre za dvom, ali posamezni ukrep pomeni državno pomoč in pomoči, ki so se pričele dodeljevati v času, ko so priglašene, Komisija pa o njih še ni sprejela odločitve glede njihove združljivosti s skupnim trgom (Polšak, 2003, str. 18).

Postopke v zvezi z nepriglašeni pomočmi lahko sproži Evropska komisija sama ali pa kot odgovor na pritožbe konkurentov. Država članica mora v roku od dveh do treh tednov podati obrazložitev pomoči z vsemi potrebnimi podatki. Če država obrazložitve ne poda ali pa je le-ta nezadovoljiva, sproži Komisija formalni postopek.

Komisija lahko s končno odločitvijo prepove nepriglašene pomoči, če so le-te nezdružljive s skupnim trgom in zahteva njihovo povračilo. V praksi je povračilo največkrat izplačano ustanovi, ki je pomoč dodelila, ali državi članici, nikoli pa ne Evropski komisiji. Kadar država članica ne ravna v skladu z začasnim sklepom ali končno odločitvijo Komisije, lahko Evropska komisija na osnovi drugega odstavka 88. člena PES posreduje reševanje zadeve Evropskemu sodišču (Priess, 1996, str. 75 – 77).

3.4.3 Sodno varstvo

Evropska komisija, Evropsko sodišče in sodišča držav članic imajo različne vloge pri uveljavljanju pravil o dodeljevanju državnih pomoči, ki so komplementarne. Medtem ko ima Evropska komisija izključno pristojnost odločati, ali določen ukrep države članice pomeni državno pomoč ali je ta zdržljiva s skupnim trgom, se nadzor nad njenim odločanjem izvaja s strani Evropskega sodišča. Pri nadzoru področja pa igrajo pomembno vlogo tudi nacionalna sodišča. Tako z vidika sodnega varstva razlikujemo sodno varstvo pred Evropskim sodiščem in pred nacionalnim sodiščem držav članic (Struys in Abbott, 2003, str. 173 – 181).

Evropska komisija lahko sproži postopek neposredno pred Evropskim sodiščem v primeru, da država članica ne ravna v skladu z njeno odločbo in ne ustavi dodeljevanja nezakonitih državnih pomoči. Komisija mora pri tem podati mnenje z obrazložitvijo, potem ko je imela država članica možnost, da o zadevi izrazi svoje mnenje. Če Evropska komisija ne izda menja v roku treh mesecev ali če država članica ne ravna v skladu z mnenjem, je mogoče sprožiti postopek pred Evropskim sodiščem. Skupaj s tožbo na osnovi drugega odstavka 88. člena PES lahko Evropska komisija hkrati zahteva izdajo začasnega ukrepa, da država članica opusti dodeljevanje državnih pomoči. Evropska komisija lahko postopa na enak način tudi v primeru, ko država članica ne ravna v skladu z začasnim sklepom.

Država članica ima možnost pritožbe zoper odločitev Komisije, s katero je ta zahtevala prepoved dodeljevanja pomoči ali povračilo nezakonito dodeljenih pomoči. Od Evropskega sodišča lahko zahteva začasno odložitev odločitve, če lahko dokaže, da bo utrpela resno in nepopravljivo škodo. Država članica pa ne more pridobiti začasne odložitve, če kot razlog navaja ogromno in nepopravljivo škodo, ki jo bodo utrpeli prejemniki pomoči ali nacionalno gospodarstvo. V tem primeru mora začasno odložitev odločitev pri sodišču zahtevati posamezni prejemnik pomoči.

Nacionalna sodišča niso upravičena neposredno odločati o združljivosti državnih pomoči s skupnim trgom, vendar lahko kljub temu v določenih okoliščinah uporabljajo 87. člen PES, in sicer v primeru, ko tretja oseba sproži postopek pred nacionalnim sodiščem zaradi kršitve mirovalne klavzule. To se zgodi v primeru, kadar država članica prične izvajati državno pomoč brez predhodne priglasitve ali v obdobju, ko je ukrep priglašen, Evropska komisija pa v zvezi z njim še ni sprejela odločitve (Struys in Abbott, 2003, str. 185 – 189).

Evropska komisija je v zadnjih treh letih sprožila veliko različnih pritožb zoper države članice pred Evropskim sodiščem.

Tabela 1: Splošna dejavnost Evropskega sodišča - Vložene zadeve, končne zadeve, nerešene zadeve za leta 2006 – 2008

	2006	2007	2008
Vložene zadeve	537	580	592
Končane zadeve	546	570	567
Nerešene zadeve	731	741	767

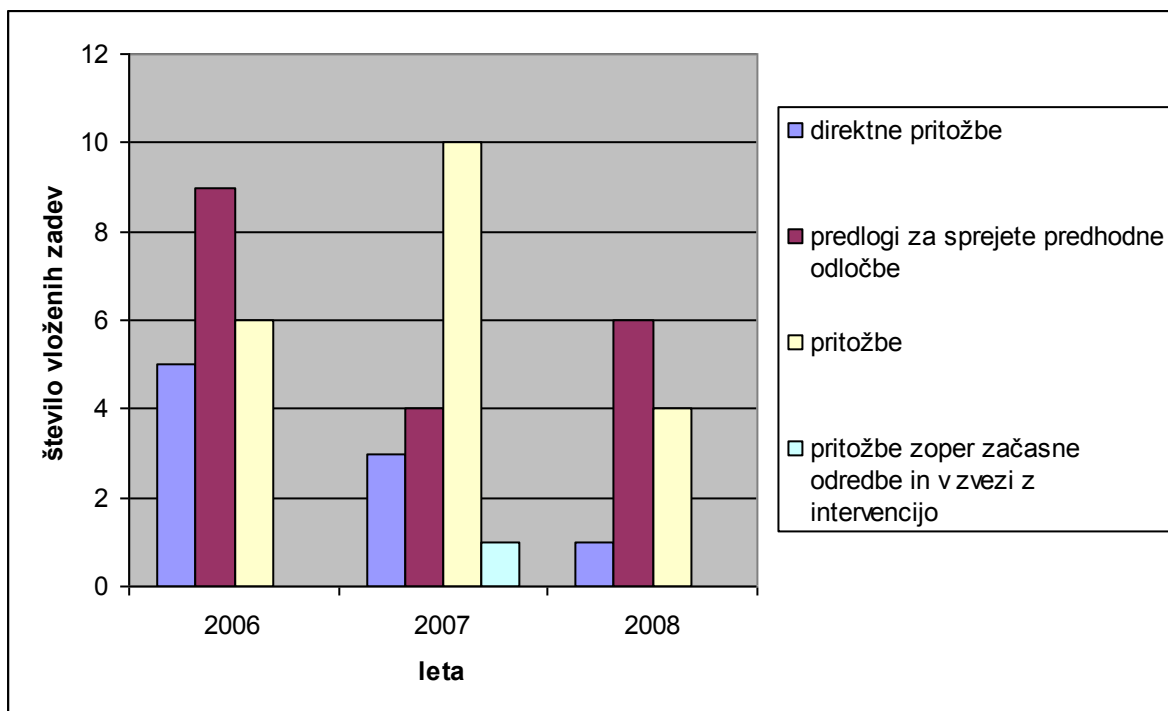
Vir: Letno poročilo Evropskega sodišča za leto 2008

Evropska komisija je v letu 2005 vložila najmanj pritožb, samo 474 vlog zoper države članice po letu 2000. V letu 2006 se vložene vloge kar povečujejo in vse do leta 2008 strmo naraščajo.

Največ končanih oz. zaključenih vlog je bilo v letu 2004, kar 665 vlog je bilo zaključenih, nato pa vsako leto manj. Čeprav se v zadnjih letih povečuje število končanih zadev pred Evropskim sodiščem.

Veliko pa ostane tudi še ne rešenih zadev pred sodiščem. Številka nerešenih pritožb se vsako leto povečuje. Največ nerešenih pritožb po letu 2000 je bilo leto 2004, ko je ostalo kar 840 nerešenih zadev (Letno poročilo Evropskega sodišča za leto 2008).

Graf 1: Število vloženih zadev za državne pomoči pred Evropsko sodišče za leta 2006 – 2008

Vir: Letno poročilo Evropskega sodišča za leto 2006, 2007 in 2008

Evropska komisija je v letu 2006 vložila največ vlog za pritožbe zoper kršitev držav članic pri dodeljevanju državnih pomoči. Najmanj vlog pa je vložila leta 2008. Samo pritožbe zoper državno pomoč pa je bilo v letu 2007 največ, in sicer 10.

Glede na celotno število vloženih zadev pred Evropsko sodišče, je zadev zoper kršitve državnih pomoči zelo malo (Letno poročilo Evropskega sodišča za leto 2006, 2007 in 2008).

4 ANALIZA DODELJEVANJA DRŽAVNIH POMOČI V SLOVENIJI V OBDOBJU 2005 – 2007

4.1 PODATKI O DODELJENIH DRŽAVNIH POMOČEH V SLOVENIJI

Letno poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji je analitičen pregled dodeljenih državnih pomoči za obdobje zadnjih treh let.

Deseto tovrstno poročilo o državnih pomočeh doslej zajema podatke za leta 2005, 2006 in 2007. Poročilo temelji na podatkih, ki so bili posredovani s strani upravljavcev državnih pomoči in je pripravljeno skladno z veljavno slovensko zakonodajo, ki povzema ureditev razvrščanja in poročanja v Evropsko skupnost.

V EU se je nivo državnih pomoči, namenjenih industriji in storitvam (brez pomoči kmetijstvu, ribištvu in transportu), v zadnjih šestih letih bistveno znižal. V primerjavi z BDP se je delež državnih pomoči od leta 2001 znižal za 15%, ravno tako so se pomoči znižale tudi v absolutnih zneskih. Te pozitivne spremembe so rezultat naslednjih dejstev (Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008, str. 6):

- zadnje šestletno obdobje je bilo obdobje ekonomskih rasti, tako so države članice bistveno manj pomoči namenile za reševanje in prestrukturiranje. Tovrstne pomoči so se v zadnjih šestih letih znižale za trikrat,
- prav tako so se močno znižale pomoči, namenjene sektorju premogovništva,
- trend zmanjševanja pomoči je najbolj opazen pri novih članicah EU, saj so se te države prilagodile in tudi ustrezno prilagodile politiki državnih pomoči, ki jo priporoča EU.

V tem obdobju pa so se najbolj povečale pomoči, namenjene varstvu okolja, medtem ko so ostale vrste pomoči v EU ostale skoraj nespremenjene.

4.1.1 Oblike dodeljenih državnih pomoči

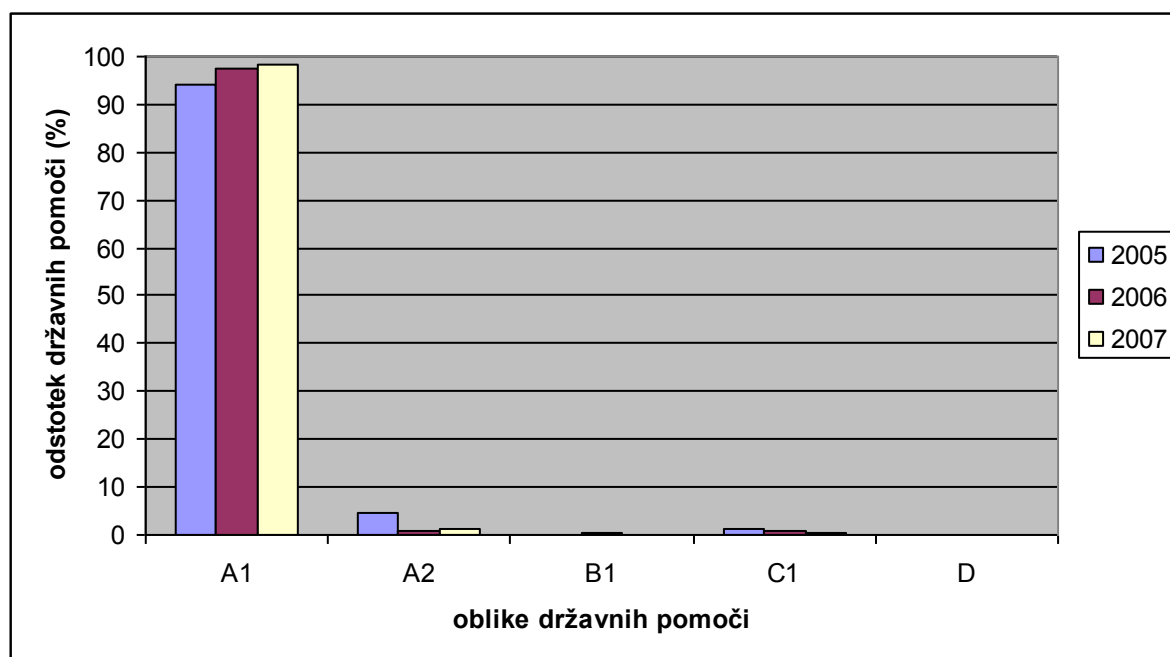
Znotraj kategorij so državne pomoči opredeljene po instrumentih pomoči v naslednje kategorije (Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008, str. 57):

1. A : pomoči, ki so v celoti deljene prejemnikom:
 - ⊕ A1, pomoči preko proračuna: nepovratna sredstva (dotacije), subvencije, obresti, odpisi dolgov in zmanjšani zneski iztržkov iz prisilnih poravnav,
 - ⊕ A2, pomoči preko davkov in socialno varstvenega sistema: zamiki pri odplačevanju davkov in druga merila (oprostitve, izjeme in olajšave).
2. B1 : finančni transferji države v obliki kapitalskih naložb (equity).
3. C : finančni transferji, pri katerih je element pomoči prihranek pri obrestih:

- ⊕ C1, ugodna posojila iz javnih ali privatnih virov in posojila podjetjem v težavah,
- ⊕ C2, različni ukrepi (rezervacije, oprostitev ali pospešeno amortiziranje).

4. D: garancije.

Graf 2: Državne pomoči po instrumentih pomoči oz. obliki pomoči v Sloveniji po letih 2005, 2006 in 2007, v %

Vir: Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008, str. 61 in 62.

Leta 2007 je bil največji delež državne pomoči dodeljen preko proračuna (v nadaljevanju instrument A1), in sicer kar za 98,20%. V letu 2005 je bilo z instrumentom A1 dodeljenih kar 94,15% vseh pomoči, v letu 2006 pa 97%. Pomoči, dodeljene preko davkov in socialno varstvenega sistema (v nadaljevanju instrument A2), so se v primerjavi z letom 2006 nekoliko povečale, in sicer z 0,79% na 1,39%, vendar imajo v primerjavi s preteklimi leti izredno majhen delež. Največji delež instrumenta A2 je bil leta 2005, in sicer 4%. Delež državnih pomoči v obliki ugodnih posojil iz javnih ali privatnih virov in posojil podjetjem v težavah (instrument C1) se je v zadnjih letih gibal okrog 1% dodeljene pomoči, v letu 2007 pa je padel na 0,36%. Finančni transferji države v obliki kapitalskih naložb (instrument B1) in garancije (instrument D) pa so bile v letu 2007 zanemarljive, saj so predstavljale manj kot 0,50% vseh državnih pomoči.

4.1.2 Obseg dodeljenih državnih pomoči v obdobju 2005 – 2007 in primerjava z osnovnimi makroekonomskimi kazalci

Obseg državnih pomoči v Sloveniji je v letu 2007 v primerjavi z letom 2005 ostal skoraj nespremenjen, v primerjavi z letom 2006 pa se je znižal za 3,2%, tako da morda tudi delno sledi ciljem Lizbonske strategije.

Tabela 2: Državne pomoči v Sloveniji v letih 2005, 2006 in 2007 v primerjavi z BDP, stroški države in zaposlenostjo

	2005	2006	2007
Državne pomoči (v mio EUR)	267,15	276,26	267,36
BDP (v mio EUR)	28.243,00	30.449,00	33.542,00
Delež državnih pomoči v BDP (v %)	0,95%	0,91%	0,80%
Stroški države (v mio EUR)	12.276	13.209	13.915
Delež državnih pomoči v stroških države (v %)	2,18%	2,09%	1,85%
Zaposlenost (število)	813.558	833.016	864.361
Državne pomoči na zaposlenega (v EUR)	328,37	331,64	309,32
Državne pomoči na prebivalca (v EUR)	133,35	137,42	131,97

Vir: Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008, str.11.

V letu 2007 se je struktura državnih pomoči v primerjavi z letom 2006 in 2005 nekoliko spremenila. Nižji obseg državnih pomoči so odraz zmanjšanja pomoči na skoraj vseh področjih horizontalne pomoči.

Bruto domači proizvod (BDP) se je v letu 2007 povečal za 6,1%. To je najvišja gospodarska rast po letu 1991. BDP je v tekočih cenah v letu 2007 znašal 33.542 milijonov evrov oziroma 16.616 evrov na prebivalca.

Delež državnih pomoči v BDP je v letu 2005 prvič padel pod 1%, v letu 2006 se je še nekoliko znižal, in sicer na 0,91% BDP, v letu 2007 pa državne pomoči predstavljajo 0,80% BDP.

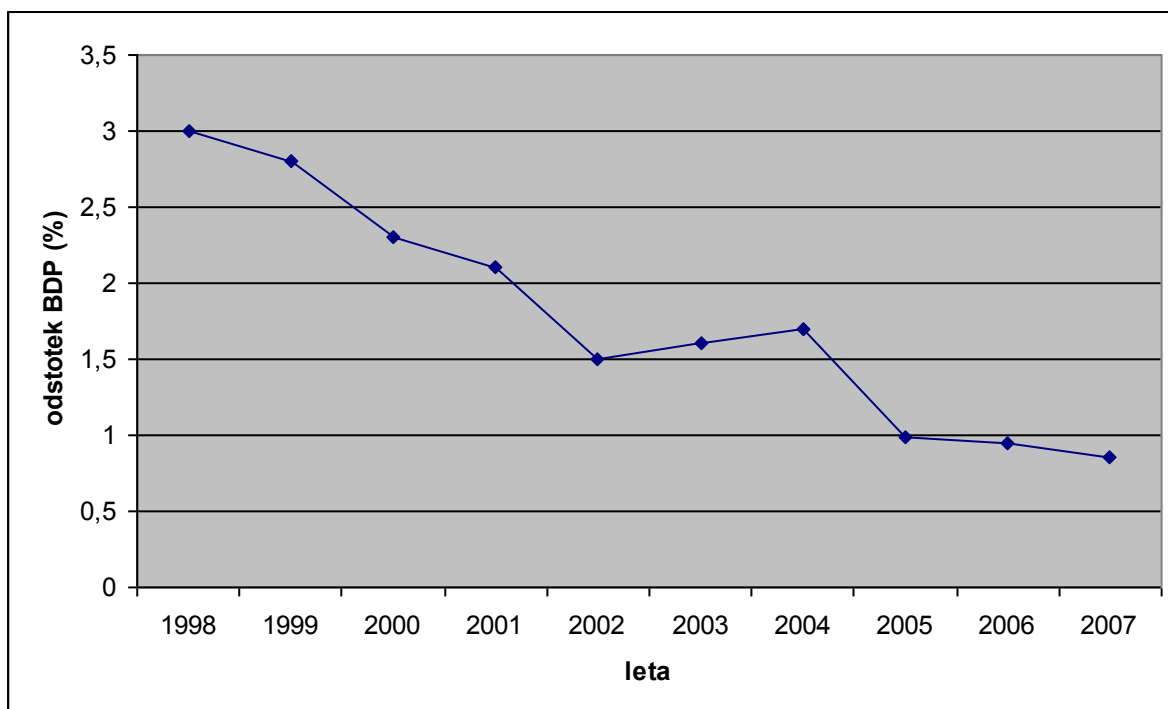
Kot je razvidno iz tabele, je bil delež BDP-ja največji v letu 2007, in sicer kar 33.542,00 milijona evrov. Prav tako so bil v tem letu tudi najvišji stroški države in tudi število zaposlenosti je narasla za 3,63% v primerjavi s prejšnjim letom.

Državna pomoč na prebivalca je bila najvišja leta 2005, in sicer 133,35 evrov, državna pomoč na zaposlenega pa leta 2006, in sicer 331,64 evra.

4.1.3 Obseg državnih pomoči v Sloveniji v obdobju 2005 – 2007

Cilji Lizbonske strategije so zmanjšanje in boljše orientirane državne pomoči. Torej lahko rečemo, da Slovenija sledi ciljem strategije. Leta 2006 je bilo v primerjavi z letom 2005 opazno rahlo povečanje državnih pomoči (za 3,4%), če pa opazujemo trend iz obdobja 1998 – 2007, lahko opazimo upadanje.

Graf 3: Delež državnih pomoči v BDP v Sloveniji v obdobju 1998 – 2007 v %

Vir: Deseto letno poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 1998-2007,2008, str. 12.

S primerjanjem državnih pomoči kot deležev v BDP je opazen trend zmanjšanja državnih pomoči v Sloveniji, saj se je delež od leta 1997, ko je znašal 2,76%, v primerjavi z letom 2007, ko znaša 0,80%, zmanjšal za več kot trikrat.

V letu 2007 so v Sloveniji dodeljene državne pomoči znašale 267,36 milijonov EUR, kar je za 3,2% manj, kot so znašale državne pomoči v letu 2006, in za 0,1% več kot v letu 2005.

4.1.4 Struktura državnih pomoči v Sloveniji v obdobju 2005 – 2007

V Sloveniji so se državne pomoči v letu 2007 zopet nekoliko znižale. Za leto 2007 je značilno zmanjšanje horizontalnih državnih pomoči in ponovno povečanje pomoči za namene kmetijstva in ribištva ter sektorskih pomoči.

Tabela 3 : Državne pomoči v Sloveniji po posameznih kategorijah v letih 2005, 2006 in 2007

Kategorija	Leto 2005			Leto 2006			Leto 2007		
	v mio EUR	Delež DP (v%)	Delež v BDP (v%)	v mio EUR	Delež DP (v%)	Delež v BDP (v%)	v mio EUR	Delež DP (v%)	Delež v BDP (v%)
Kmetijstvo in ribištvo	102,40	38,33	0,36	88,31	31,97	0,29	101,06	37,80	0,30
Horizontalni cilji	112,27	42,03	0,40	129,03	46,71	0,42	103,87	38,85	0,31
Posebni sektorji	52,48	19,64	0,19	58,92	21,33	0,19	62,43	23,35	0,19
Skupaj	267,20	100	0,95	276,26	100	0,91	267,36	100	0,80

Vir: Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008, str.15.

Med posameznimi kategorijami državnih pomoči so v obdobju 2005 – 2007 še vedno prevladujejo državne pomoči, namenjene kmetijstvu in ribištvu (to je 37,66% vseh pomoči v letu 2007). Državne pomoči so se v letu 2007 v primerjavi z letom 2006 najbolj zmanjšale na horizontalnih ciljih. Razlog za znižanje pomoči na tem področju je nepravočasna priprava shem državnih pomoči, saj so se le-te pripravljale v letu 2007, tako da so se novi programi za finančno perspektivo 2007 – 2013 pričeli realizirati šele konec leta 2007 oziroma v začetku leta 2008. To je tudi eden izmed vzrokov za nižji obseg celostnih dodeljenih državnih pomoči v letu 2007.

Državne pomoči v posebnih sektorjih so se v zadnjih dveh letih zopet povečale, vendar so še vedno nižje kot v obdobju 2000 – 2004. V vseh treh letih pa je delež teh državnih pomoči v BDP ostal nespremenjen (0,19% BDP) (Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008).

4.1.4.1 Kmetijstvo

V zadnjih letih se je pomen kmetijstva v strukturi bruto dodane vrednosti konstantno zmanjševal. Kmetijstvo namreč doživlja velike spremembe. Obseg kmetijske proizvodnje je pri nas še vedno močno odvisen od naravnih razmer. Naravne vremenske razmere so bile po letu 2000 zelo spremenljive, to se je neposredno izrazilo tudi v nihanju obsega proizvodnje. V letih 2001 in 2003, ki jih je zaznamovala suša, se je proizvodnja močno zmanjšala, v letih z ugodnimi vremenskimi razmerami, kot so bila leta 2002, 2004 in 2005 pa je bila tudi proizvodnja visoka. Leti 2006 in 2007 sta bili za kmetijstvo manj ugodni, vendar je proizvodnja ostala nad ravno leta 2000.

Državne pomoči v kmetijstvu ne zajemajo pomoči, izplačane za ukrepe Skupne kmetijske politike, ki so financirane iz Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada. Mednje sodijo neposredna plačila, intervencijski ukrepi in sofinancirani delež plačil za ukrepe, ki se izvajajo v okviru Programa razvoja podeželja v obdobju 2004 – 2006, Enotnega programskega dokumenta in programa SAPARD (Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008).

Po podatkih nacionalnih računov kmetijstvo skupaj z lovom in gozdarstvom v zadnjih letih k BDP prispeva dobra 2% (kmetijstvo pod 2%), k skupni zaposlenosti pa slabih 10% (Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008).

Tabela 4: Državne pomoči v kmetijstvu v letih 2005, 2006 in 2007

	Enota mere	2005	2006	2007
Državne pomoči	v mio EUR	102,20	88,23	100,68
Dodana vrednost	v mio EUR	627,39	648,96	571,37
Delež državnih pomoči v dodani vrednosti tega sektorja	v %	16,29%	13,60%	17,62%
Zaposleni	število	38.621	38.139	38.115
Državne pomoči na zaposlenega	v EUR	2.646,20	2.313,45	2.641,36

Vir: Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2005, 2006 in 2007, str. 35.

Največji delež državne pomoči je bil namenjen kmetijstvu v letu 2008, in sicer 102,20 milijonov evrov. Prav tako je bilo v tem letu tudi največ zaposlenih v kmetijstvu in tudi delež državne pomoči na zaposlenega je bil v tem letu najvišji. Delež državnih pomoči v dodani vrednosti v kmetijstvu pa je bil največji leta 2007, in sicer 17,62%.

Sektor kmetijstva ima poleg največjega deleža državnih pomoči v celotni državni pomoči tudi daleč največji delež državnih pomoči v dodani vrednosti in tudi državna pomoč na zaposlenega je v tem sektorju največja (poleg sektorja ribištvo).

V EU je bilo v letu 2005 za namene kmetijstva dodeljenih 24% vseh državnih pomoči. Največji delež pomoči v posamezni državi za ta namen je bilo dodeljenih v Estoniji (79%), na Finskem (74%), v Latviji (67%), Luksemburgu (59%) in Litvi (58%), najmanj pa na Portugalskem (1%), Slovaškem (11%) in Švedskem (12%) (Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008).

V letih 2005 – 2007 je bilo v sektorju kmetijstva več kot 99,9% sredstev dodeljenih z instrumentom donacij. Preostale pomoči so bile dodeljene v obliki ugodnih kreditov (manj kot 1%) (Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008).

4.1.4.2 Ribištvo

Državne pomoči ribištvu so namenjene razvoju in prilagoditvi ribiške industrije, kar pod normalnimi tržnimi pogoji ne bi bilo mogoče.

Iz table 4 lahko vidimo, da se je delež državne pomoči v ribištvu leta 2007 v primerjavi z letom 2006 nekoliko povečal, čeprav še vedno predstavlja zelo majhen delež v strukturi vseh državnih pomoči (Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008).

Tabela 5: Državne pomoči v ribištvu v letih 2005, 2006 in 2007

	Enota mere	2005	2006	2007
Državne pomoči	v mio EUR	0,20	0,08	0,38
Dodana vrednost	v mio EUR	3,76	3,55	3,70
Delež državnih pomoči v dodani vrednosti tega sektorja	v %	5,40%	2,26%	10,26%
Zaposleni	število	244	224	219
Državne pomoči na zaposlenega	v EUR	831,40	357,50	1.735,55

Vir: Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2005, 2006 in 2007, str. 36.

Iz tabele je razvidno, da je bil največji delež državne pomoči ribištvu namenjen v letu 2007, in sicer 0,38 milijonov evrov. Največ zaposlenih v tem sektorju jih je bilo v letu 2005, številka pa se niža. Državna pomoč na zaposlenega v ribištvu pa je znašala največ leta 2007, in sicer kar 1.735,55 evrov na zaposlenega.

Državne pomoči v ribištvu so se v zadnjem obdobju nekoliko povečale, vendar še vedno predstavljajo zelo majhen delež državnih pomoči (0,15% vseh dodeljenih pomoči).

Tudi v celotni EU nivo teh pomoči ne presega 1%. Največ pomoči na tem področju dodelijo na Danskem (4%) ter Irskem (2%), povsod drugod pa je dodeljeno manj kot 1% pomoči za ribištvo. V obdobju 2005 – 2007 so bili pri dodeljevanju pomoči v sektorju ribištvo uporabljeni le instrumenti iz skupine A1 (dotacije) (Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008).

4.1.4.3 Industrija

Industrija obsega približno polovico vseh dodeljenih državnih pomoči med vsemi sektorji. Vanj sodijo naslednje kategorije pomoči: raziskave in razvoj, varstvo okolja, reševanje in prestrukturiranje, mala in srednja podjetja, zaposlovanje, usposabljanje, varčevanje z energijo, jeklarstvo, transport, premogovništvo ter ostale storitve.

Iz tabele 5 lahko vidimo, da se je delež pomoči v letih 2005 in 2007 v primerjavi z letom 2006 znižal, vendar se delež iz leta 2005 giblje nekoliko nad 60%, v letu 2006 pa znaša celo 68%.

Tabela 6: Državne pomoči v sektorju industrija in storitve v letih 2005, 2006 in 2007

	Enota mere	2005	2006	2007
Industrija in storitve	v mio EUR	164,75	187,95	166,30
Dodana vrednost	v mio EUR	18.653,46	20.350,57	22.204,90
Delež državnih pomoči v dodanih vrednosti tega sektorja	v %	0,88%	0,92%	0,75%
Zaposleni	število	587.201	603.508	626,663
Državne pomoči na zaposlenega	v EUR	280,57	311,43	265,38

Vir: Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2005, 2006 in 2007, str. 23.

Kot vidimo, je bilo največ državne pomoči sektorju industrija in storitve namenjeno leta 2006 in sicer kar 187,95 milijonov evrov. Največ zaposlenih v tem sektorju je bilo v letu 2007, največ državne pomoči na zaposlenega pa so dobili leta 2006, in sicer 311,43 evre na zaposlenega.

V letu 2007 je bilo v sektorju industrija in storitve dodeljenih 11,5% manj pomoči kot v letu 2006 in za 0,94% več v primerjavi z letom 2005. K znižanju deleža pomoči v

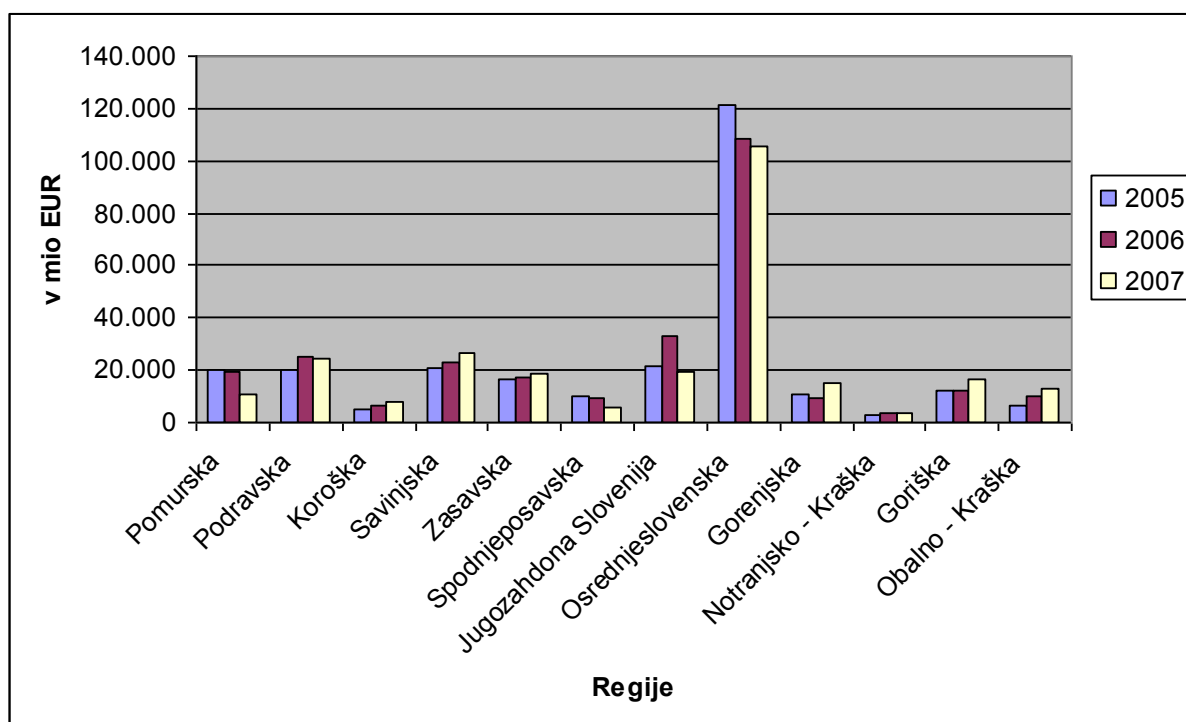
letu 2007 je največ prispevalo zmanjšanje pomoči, namenjene malim in srednjim podjetjem, in pomoči, namenjene zaposlovanju.

V preteklosti je bilo v Sloveniji razmerje horizontalnih ciljev in posebnih sektorjev v strukturi pomoči v industriji in storitvah vedno v korist horizontalnih pomoči, najnižje v letu 2004, ko so te predstavljale 51,9% pomoči, v letih 2005 in 2006 se je delež dvignil na 68%, v letu 2007 pa je zopet padel na 62,5% pomoči v industriji in storitvah. V EU je bilo v letu 2006 sektorju industrija in storitve dodeljenih približno 65% državnih pomoči (Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008).

4.1.4.4 Državne pomoči po statističnih regijah

V tem poglavju bodo prikazane vse pomoči posameznih regij v vseh kategorijah. Uvrstitev v posamezno kategorijo je opredeljena na podlagi sedeža (npr. podjetja, samostojnega podjetnika, kmeta) prejemnika pomoči.

Graf 4: Državne pomoči po regijah v letih 2005, 2006 in 2007 (v mio EUR)

Vir: Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2005, 2006 in 2007, str. 63.

Iz podatkov je razvidno, da je največ državnih pomoči v letu 2007 prejela osrednja Slovenija, ki je z 39,42% še vedno daleč pred ostalimi regijami. Sledijo ji Savinjska, Podravska in Zasavska regija. Najmanj pomoči so prejele Notranjsko-kraška, Koroška in Spodnje-posavska regija.

V letu 2005 je osrednjeslovenska regija prejela kar 121.306 milijonov evrov državne pomoči, najmanj pa notranjsko-kraška regija, in sicer 3.092 milijonov evrov pomoči. Prav tako je največ pomoči prejela osrednjeslovenska regija tudi v letih 2006 in 2007. Notranjsko-kraška pa je še vedno na zadnjem mestu.

V primerjavi z letom 2006 so se državne pomoči, gledano v absolutnih zneskih, najbolj znižale v Jugozahodni Sloveniji. Večje znižanje je opazno tudi v Pomurski regiji. V obeh regijah pa so se pomoči znižale predvsem pri regionalnih ciljih. Najbolj so se pomoči povečale v Gorenjski regiji, Goriški regiji in Savinjski regiji.

Pri primerjavi deležev državnih pomoči po regijah je tudi opaziti največje povečanje pomoči v Gorenjski regiji (za 68,2%), predvsem zaradi večjega obsega pomoči, namenjenih varstvu okolja, raziskavam in razvoju ter pomoči, namenjenih regionalnim ciljem. Sledijo ji Obalna-kraška regija, kjer so se pomoči povečale za 40,30%, največ zaradi dodeljenih pomoči v ribištvu, varstvu okolja ter regionalnih pomoči.

4.2 HORIZONTALNE DRŽAVNE POMOČI

Državne pomoči, dodeljene po horizontalnih ciljih, imajo manjši vpliv na izkrivljanje konkurence, kot pomoči, dodeljene v posebnih sektorjih. Delež državnih pomoči za horizontalne cilje se je po dveh letih rasti zopet znižal. V primerjavi z letom 2006 za 19,50%, v primerjavi z letom 2005 pa za 7,50%, in predstavlja v letu 2007 38,85% vseh državnih pomoči.

Tabela 7: Državne pomoči po horizontalnih ciljih v letih 2005, 2006 in 2007

Kategorija	Leto 2005		Leto 2006		Leto 2007	
	v mio EUR	Delež DP	v mio EUR	Delež DP	v mio EUR	Delež DP
Raziskave in razvoj	23,53	20,96%	19,56	15,16%	22,04	21,22%
Varstvo okolja	14,20	12,65%	2,57	1,99%	18,79	18,09%
Varčevanje z energijo	0,62	0,56%	2,23	1,73%	0,11	0,11%
Mala in srednja podjetja	9,12	8,12%	29,29	22,70%	2,84	2,74%
Zaposlovanje	15,41	12,73%	16,54	12,82%	7,07	6,81%
Usposabljanje	1,51	1,35%	1,85	1,44%	3,37	3,24%
Regionalni cilji	41,14	36,64%	45,89	35,57%	39,57	38,10%
Kultura	6,74	6%	11,10	8,60%	10,07	9,70%
Horizontalni cilji	112,27	100%	129,03	100%	103,87	100%

Vir: Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008, str. 24.

Največ državne pomoči je v letu 2005 šlo za regionalne cilje, in sicer 41,14 milijonov evrov, sledijo jim raziskave in razvoj, in sicer 23,53 milijoni evrov, najmanj pomoči pa je bilo namenjene za varčevanje z energijo. V letu 2006 je še vedno največ denarne pomoči namenjene za regionalne cilje, najmanj pa za usposabljanje. V letu 2007 je prav tako največ pomoči namenjene za regionalne cilje, vendar za 2,53% manj kot v prejšnjem letu, najmanj pomoči pa je bilo namenjene varčevanju z energijo – tako kot v letu 2005 (Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008).

4.3 REGIONALNE DRŽAVNE POMOČI

Slovenija skuša tudi s pomočjo regionalnih državnih pomoči prispevati k doseganju zastavljenih ciljev na področju regionalne politike, in sicer k spodbujanju uravnoteženega gospodarskega, socialnega in prostorskega vidika razvoja, k zmanjšanju razlik v gospodarski razvitosti in pri življenjskih možnostih med regijami, k preprečevanju nastajanja novih območij z večjimi razvojnimi problemi, k ohranjanju poseljenosti na celotnem območju RS in k pospeševanju razvoja okolju prijaznega gospodarstva, k varovanju naravnih dobrin ter kulturne in naravne dediščine. Osnova za dodeljevanje regionalnih državnih pomoči za preteklo obdobje je bila regionalna karta, ki je veljala do 31.12.2006, in na osnovi katere je celotno ozemlje RS kot območje upravičeno do regionalnih državnih pomoči po 87(3)a členu Pogodbe o ustanovitvi EU, in sicer v višini od 40% NED² upravičenih stroškov projekta. Diferenciacija intenzivnosti regionalnih državnih pomoči na ravni NUTS³ III je znašala v Osrednjeslovenski regiji do 35% NED, v preostali Sloveniji pa do 40%. Za MSP se je določena zgornja meja lahko povečala za 15 odstotkov točk.

Od 1.1.2007 dalje je cela Slovenija upravičena do dostopanja po členu 87(3)(a) Pogodbe ES za obdobje 1.1.2007 do 31.12.2013. Predlagana zgornja meja pomoči v višini 30 % BED je zgornja meja za naložbe velikih podjetij. Za srednje velika podjetja se lahko ta zgornja meja pomoči poviša za 10 odstotnih točk, za mala podjetja pa za 20 odstotnih točk.

V letu 2007 so bile za namene regionalnih ciljev dodeljene pomoči na podlagi shem in individualnih pomoči: Dodelitev državnih pomoči subjektom v ekonomskih conah, Regionalna shema državnih pomoči, Program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti ter Finančne spodbude za tuje neposredne investicije.

Po večji rasti pomoči v letu 2005 so se pomoči za regionalni razvoj v letu 2006 povečale še za nadaljnjih 11,6 %. Največ pomoči je bilo dodeljenih na podlagi shem za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti (57,2 %) ter individualne pomoči, namenjene podjetju Revoz (35,2 %). K taki rasti so bistveno pripomogla sredstva iz

² Neto ekvivalent dotacije

³ Francoska kratica za standardno klasifikacijo teritorialnih enot (SKTE)

evropskih strukturnih skladov. V letu 2007 so se pomoči znižale za 13,7 % (Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008, str. 28, 29).

4.4 SEKTORSKE DRŽAVNE POMOČI

Državne pomoči v posebnih sektorjih so se v zadnjih dveh letih zopet povečale, vendar so še vedno nižje kot v obdobju 2000 – 2004. Pomoči, dodeljene posebnim sektorjem, so v letu 2004 namreč dosegale najvišji delež pomoči v obdobju, ko spremljamo državne pomoči. V vseh treh letih pa je delež teh pomoči v BDP ostal nespremenjen, in sicer 0,19 % BDP (Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008).

Tabela 8: Državne pomoči v posebnih sektorjih v letih 2005, 2006 in 2007

Kategorija	Leto 2005			Leto 2006			Leto 2007		
	v mio EUR	Delež DP (v%)	Delež v BDP (v%)	v mio EUR	Delež DP (v%)	Delež v BDP (v%)	v mio EUR	Delež DP (v%)	Delež v BDP (v%)
Transport	38,31	14,34	0,14	41,17	14,90	0,14	44,12	17,09	0,13
Premogovništvo	14,09	5,27	0,05	14,80	5,36	0,05	17,20	6,66	0,05
Prestrukturiranje	0,08	0,03	0,00	2,58	0,93	0,01	0,56	0,22	0,00
Reševanje	0,00	0,00	0,00	0,37	0,13	0,00	0,55	0,21	0,00
sektorji	52,48	19,64	0,19	58,92	21,33	0,19	62,43	24,19	0,19

Vir: Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008, str. 32.

V letu 2005 je bilo največ državne pomoči namenjene transportu, in sicer 38,31 milijonov evrov, najmanj oziroma nič pa reševanju. Leta 2006 in 2007 še vedno prevladuje transport, najmanj pomoči pa je še vedno namenjeno reševanju, kar se mi zdi v naši državi zelo narobe, ker ne cenimo ljudi, ki so pripravljeni tvegati svoja življenja, da bi pomagali drugim. Če že nič drugega, bi jim lahko vsaj omogočili boljšo opremo, saj nikoli ne vemo, kdaj se bomo sami znašli v stiski in težavah.

V strukturi pomoči za posebne sektorje je največ pomoči dodeljene za transport (železnice). K povečanju pomoči, dodeljenih v posebnih sektorjih, tako prevladujejo pomoči, namenjene transportu (70 % pomoči med posebnimi sektorji), in pomoči, namenjene zapiranju premogovnikov (27 % pomoči med posebnimi sektorji).

Pomoč za reševanje in prestrukturiranje v letu 2007 predstavljajo manj kot 2 % pomoči v strukturi posebnih sektorjev (Deseto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2008, str. 32).

5 OBSEG IN STRUKTURA DRŽAVNIH POMOČI V EVROPSKI UNIJI

5.1 PODATKI O DODELJENIH DRŽAVNIH POMOČEH

Podatki o skupnih državnih pomočeh so zajeti v letnih poročilih (ang. State Aid Survey), ki se objavljajo tudi na spletnih straneh Evropske komisije. Po letu 2000 so poročila pripravljena kot krajši statistični pregledi, objavljeni pod naslovom »Oglasna deska državnih pomoči« (ang. State Aid Scoreboard). Vse države članice morajo najkasneje v šestih mesecih po koncu leta Komisiji posredovati letno poročilo o dodeljenih pomočeh.

Spremljanje podatkov o dodeljenih državnih pomočeh je med državami članicami različno, zato mora Komisija nekatere podatke še vedno ocenjevati. Zlasti pri kategorijah pomoči za kmetijstvo, ribištvo, transport in premogovništvo so podatki nepopolni. Ker po 87. členu Pogodbe Evropske skupnosti določeni transferji niso vključeni med državne pomoči, v poročila niso vključene: pomoči gospodinjstvom, invalidnim osebam, izobraževalnim ustanovam, bolnišnicam, javnim centrom za poklicno usposabljanje, splošne in druge mere socialnih in ekonomskih politik posameznih držav in pomoči mednarodnih organizacij ter strukturne pomoči Evropske unije (Polšak, 2003, str. 50).

5.2 OBSEG IN STRUKTURA DRŽAVNIH POMOČI V EU

V Evropski uniji je obseg državnih pomoči omejen, prav tako je določena struktura. O velikosti teh deležev govorijo letna poročila. O tem, katere ukrepe bo začela izvajati posamezna članica EU, mora biti obveščena Evropska komisija. Tako jo je država članica dolžna obvestiti o vsakršni obliki pomoči, prav tako njeni spremembi v primeru, ko je višina sredstev zrasla za več kot 20%. Potem ko je država članica predložila ukrepe, jih mora Evropska komisija potrditi, preden jih začne izvajati. Izjeme pri tem so pomoči, ki se dodeljujejo po načelu »de minimis«.

Do leta 1998 je o dodeljevanju državnih pomoči v državah EU (z izjemo pomoči po pravilu »de minimis«) samostojno odločala Evropska komisija, od tega leta dalje pa obstajajo skupinske izjeme, ki jih ni potrebno več najavljati (Murn, 2000, str. 24). Sem sodijo:

- horizontalni cilji, ki zajemajo pomoči malim in srednje velikim podjetjem, za raziskave in razvoj, varstvo okolja, zaposlovanje ter usposabljanje in

- regionalne pomoči v primeru, kadar se dodeljujejo skladno z regionalnimi mapami, ki jih pred tem potrdi Evropska komisija.

V letu 2006 je bilo v Evropski uniji dodeljenih za 67 milijard evrov državnih pomoči. Tukaj so vštete državne pomoči, namenjene industriji in storitvam, premogovništvu, kmetijstvu, ribištvu in transportu, pri katerem je izvzet železniški promet. V absolutnem znesku je največ pomoči prejela Nemčija (20 mrd EUR), sledijo ji Francija (10 mrd EUR), Italija (5,5 mrd EUR), Španija (5 mrd EUR) in Velika Britanija (4 mrd EUR).

Od vseh pomoči je bilo kar 44 mrd EUR namenjenih za pomoč industriji in storitvam, 16.6 mrd EUR kmetijstvu in ribištvu, 3.5 mrd EUR za premogovništvo, 2,2 mrd EUR za transport (brez železnic) in 0,6 mrd EUR za ostale sektorje (State aid Scoreboard, 2007, str. 8).

6 ZAKLJUČEK

Državne pomoči predstavljajo specifično obliko finančnih intervencij države v tržni dejavnosti z namenom izboljševanja tržne pozicije podjetja, kateremu je bila državna pomoč dodeljena. Razlogi za dodeljevanje državne pomoči so različni; od pospeševanja ekonomske aktivnosti na določenih področjih, zagotavljanja proizvodov in storitev, ki jih trg sam po sebi ne bi zagotavljal, do blažitve recesije v določenih panogah in vzdrževanje določene ravni dohodkov proizvajalcev.

Namen državnih pomoči je predvsem v odpravljanju tržnih nepravilnosti, pri tem pa je treba upoštevati dejstvo, da lahko državne pomoči povzročajo različne negativne učinke. Eden pomembnejših negativnih učinkov je vsekakor izkrivljanje konkurenčnosti. Zaradi tega je Evropska unija izoblikovala dosledno urejen sistem dodeljevanja državnih pomoči, tako v predpisanih kot tudi prehodnem in naknadnem nadzoru nad njihovim dodeljevanjem.

V Evropski uniji so najpogostejše oblike državnih pomoči dotacije, ugodna posojila, garancije, razlike med prodajno ceno premoženja in njegovo tržno vrednostjo, odpisi dolgov, davčne olajšave ter zmanjšanja socialnih obveznosti. Glede na cilje in namene so državne pomoči klasificirane med horizontalne, sektorske in regijske pomoči. Horizontalne pomoči imajo minimalen vpliv na konkurenco, saj so dane vsem podjetjem. Med njimi so pomembnejše pomoči za raziskave in razvoj, pomoči za varstvo okolja, pomoči za zaposlovanje in usposabljanje ter pomoči za reševanje in prestrukturiranje. Sektorske pomoči imajo bolj negativen vpliv na konkurenco in bi zaradi tega morale biti zgoljčasne narave. Dane so sektorjem, ki se soočajo z resnimi strukturnimi problemi. Regijske pomoči se dodeljujejo manj razvitim regijam in manj razvitim delom nacionalnih območij z namenom pospeševanja ekonomskega razvoja teh področij.

Lahko rečem, da so državne pomoči pomemben element konkurenčne politike vsake države in tudi skupnih držav, kot je Evropska unija. Skozi zgodovino se je področje državnih pomoči razvijalo in spreminjalo. Cilj tega področja je zmanjšanje pomoči in njihovo preusmerjanje k horizontalnim pomočem. Te imajo namreč manj negativen učinek na konkurenco, saj le-ta razprši horizontalno in celotno narodno gospodarstvo.

LITERATURA

1. Belcredi, Massimo et al. The Aid Element in State Participation to Company Capital. Office for Official Publications of EC, Luxembourg, 1984.
2. Bhaskar, Krish. The Effect of Different State Aid Measures on Intra-Community Competition. Office for Official Publications of EC, Luxembourg, 1990.
3. Butala, M. Viri financiranja: Strukturni skladi Evropske unije. Ekonomska fakulteta, Ljubljana, 2006.
4. Evans, Andrew. European Community Law of State Aid. Blarendon Press, Oxford, 1997.
5. Grlj, Rihard. Državne pomoči: Alstom. Ekonomska fakulteta, Ljubljana, 2004.
6. Kovačič, Jasmina. Državne pomoči v izbranih državah Evropske unije. Ekonomska fakulteta, Ljubljana, 2005.
7. Mrak, Vesna. Državne pomoči domačim podjetjem v Evropski uniji. Fakulteta za upravo, Ljubljana, 2005.
8. Murn, Ana. Vladne finančne intervencije v gospodarstvu. Subvencije v Sloveniji. Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana, 1998.
9. Murn, Ana. Vladne finančne intervencije v gospodarstvu. Državne pomoči v Evropski uniji. Urad za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana, 1998.
10. Murn, Ana. Pravila državnih pomoči v EU in naloge Slovenije, Agens, Ljubljana, 1999.
11. Murn, Ana. Državne in strukturne pomoči v Evropski uniji, posameznih državah Evropske unije in v Sloveniji. Urad za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana, 2000.
12. Polšak, Blaž. Dodeljevanje državnih pomoči v Evropski uniji in v Sloveniji. Ekonomska fakulteta, Ljubljana, 2003.
13. Priess, Hans-Joachim. Recover of Illegal State Aid: An Overview of Recent Development in the Case Law. Common Market Law Review, 1996.
14. Rovan, Andreja. The Importance of Structural Policy for Slovenia as Future EU Memberstate. IB revija, Ljubljana, 2001.
15. Seliškar Kovač, Janja. Dovoljeni nameni državnih pomoči. Mednarodno poslovno pravo, Ljubljana, 2002.
16. Sinnaeve, Adinda. Slot, Piet Jan. The New Regulation on State Aid Procedures. Common Market Law Review, 1999.
17. Struys, Michel L., Abbott, Henry. The Role of National Courts in State Aid Litigation. European Law Review, Sweet&Maxwell, London, 2003.

VIRI

1. Application of Articles 92 and 93 (now 87 and 88) of the EEC Treaty to public authorities holdings, 1984.
2. Commission Notice on the Application of the State Aid Rules to Measures Relating to Direct Business Taxation, 1998.
3. Council Regulation (EC) No 659/1999 of 22 March 1999 Laying Down Detailed Rules for the Application of Article 93 of the EC Treaty (Official Journal of the European Communities, L 83/1).
4. Commission Regulation (EC) No.70/2001 of 12 January 2001 on the Application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State Aid to Small and Medium-Sized Enterprises.
5. Commission Notice on the Application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State Aid in the Form of Guarantees, 2000.
6. European Commission. Competition State Aid Scoreboard, 2003.
7. Ministrstvo za finance – sektor za spremljanje državnih pomoči, 20.12.2008; URL (http://www.mf.gov.si/slov/nadz_pom/sektor.htm)
8. Ministrstvo za finance – letna poročila, 20.12.2008; URL (http://www.mf.gov.si/slov/nadz_pom/letna_porocila.htm).
9. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 24.12.2008; URL (http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/drzavne_pomoci).
10. Navodilo o merjenju učinkovitosti dodeljenih državnih pomoči, 2004.
11. Pravilnik o pripravi letnega poročila o državnih pomočeh (Uradni list RS, št.19/00).
12. Pravilnik o regionalni karti za izvajanje politike regionalnih državnih pomoči v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št.58701).
13. Priročnik za zbiranje podatkov o državnih pomočeh v Sloveniji za leto 2002. Ministrstvo za finance, Ljubljana, 2003.
14. Regular Report on Slovenia's Progress Towards Accession. Evropska komisija, Bruselj, 2002.
15. Sodišče Evropske skupnosti CURIA, 20.08.2009; URL (<http://curia.europa.eu>),
16. Strategija gospodarskega razvoja Slovenije 2001-2006. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj, 2001.
17. State aid Scoreboard, 2007.
18. Urad za makroekonomske analize in razvoj, 20.5.2009; URL (<http://www.umar.gov.si>).
19. Uredba o namenih in pogojih za delovanje državnih pomoči ter določitev pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči (Uradni list RS, št.38/03).
20. Zakon o nadzoru državnih pomoči (Uradni list RS, št.1/00 in 30/01).
21. Zakon o pomoči za reševanje in prestrukturiranje gospodarskih družb v težavah (Uradni list RS, št. 110/02).
22. Zakon o spremljanju državnih pomoči (Uradni list RS, št. 37/04).

KAZALO TABEL

Tabela 1: Splošna dejavnost Evropskega sodišča - Vložene zadeve, končne zadeve, nerešene zadeve za leta 2006 – 2008	26
Tabela 2: Državne pomoči v Sloveniji v letih 2005, 2006 in 2007 v primerjavi z BDP, stroški države in zaposlenostjo	30
Tabela 3 : Državne pomoči v Sloveniji po posameznih kategorijah v letih 2005, 2006 in 2007	32
Tabela 4: Državne pomoči v kmetijstvu v letih 2005, 2006 in 2007	33
Tabela 5: Državne pomoči v ribištvi v letih 2005, 2006 in 2007	34
Tabela 6: Državne pomoči v sektorju industrija in storitve v letih 2005, 2006 in 2007	35
Tabela 7: Državne pomoči po horizontalnih ciljih v letih 2005, 2006 in 2007.....	37
Tabela 8: Državne pomoči v posebnih sektorjih v letih 2005, 2006 in 2007	39

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Število vloženih zadel za državne pomoči pred Evropsko sodišče za leta 2006 – 2008.....	27
Graf 2: Državne pomoči po instrumentih pomoči oz. obliki pomoči v Sloveniji po letih 2005, 2006 in 2007, v %	29
Graf 3: Delež državnih pomoči v BDP v Sloveniji v obdobju 1998 – 2007 v %.....	31
Graf 4: Državne pomoči po regijah v letih 2005, 2006 in 2007 (v mio EUR).....	36

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

IZJAVA

Spodaj podpisana KRISTINA NASTRAN, rojena 20.08.1986, študentka Fakultete za upravo, univerzitetnega programa UPRAVA, UNI-I. stopnja, v skladu s 152. členom Statuta Univerze v Ljubljani;

izjavljam,

da sem avtorica diplomskega dela z naslovom
ANALIZA DRŽAVNIH POMOČI V SLOVENIJI.

Strinjam se tudi z objavo diplomskega dela na internetu.

Lektorica: ZALA NAHTIGAL

Ljubljana, september 2009